

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Regionální politika EU
a naplňování principu programování v ČR**

Bakalářská práce

Autorka: Nela Čermáková

Vedoucí práce: Mgr. Ondřej Mocek

Brno 2015

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci:

vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných pracích.

Jsem se vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně, dne:

.....

podpis

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala panu Mgr. Ondřejovi Mockovi za odborné vedení a poskytnutí cenných rad a připomínek během zpracování bakalářské práce.

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá programovými obdobími 2007–2013 a 2014–2020 s důrazem na operační programy Cíle 1. Cílem této práce je vyhodnotit uplatňování principu programování a s ním spojenou realizaci regionální politiky EU v České republice. V rámci hodnocení období 2007–2013 jsou analyzovány operační programy spadající do cíle Konvergence. Současné programové období 2014–2020 je analogicky nastíněno a porovnáno z pohledu principu programování.

Práce počíná vysvětlením pojmu a významu regionální politiky v obecné rovině i v souvislosti s EU. Část další se podrobně zaměřuje na koncepci programového období 2007–2013, jeho hlavní strategie, cíle a nástroje financování v ČR. Poslední část je analogicky věnována současnému období 2014+.

Klíčová slova

Regionální politika, regionální politika EU, principy, strukturální fondy, programové dokumenty, operační programy, cíle EU

Abstract

Bachelor thesis deals with program periods 2007–2013 a 2014–2020 with an emphasis on operational programs from Objective 1. The aim of this thesis is evaluate the application of the principle of programming and realization of European Union's regional policy, which is connected with principle. Within evaluation of period 2007–2013 are analysed operational programmes from objective of Convergence. The current period 2014–2020 is analogously outlined and compared to principles of programming.

Thesis explains the concept and the relevance of regional policy in general and its connection to EU. The subsequent part is focused in detail on the concept of the programming period 2007–2013, its main strategies, objectives, methods and implements of financing in Czech Republic. The last part is analogously dedicated to the current period 2014+.

Key words

Regional policy, Regional policy of the EU, Principles, Structural Funds, Programing Documents, Operational Programmes, Objectives EU

Obsah

1	Úvod	9
2	Cíl a metodika práce	10
3	Rešerše.....	11
3.1	Regionální politika	11
3.2	Regionální politika Evropské unie	12
3.2.1	Vznik a vývoj.....	13
3.2.2	Principy regionální politiky EU	16
4	Programové období 2007–2013	20
4.1	Programování jako proces zpracovávání programového dokumentu	21
4.1.1	Tvorba a struktura programových dokumentů v evropské linii.....	21
4.1.2	Fondy Evropské unie pro realizaci programů.....	27
4.2	Shrnutí	29
5	Operační programy cíle Konvergence a jejich zhodnocení.....	31
5.1	Tematické operační programy (TOP)	31
5.2	Regionální operační programy (ROP)	34
5.3	Analýza průběhu čerpaní z fondů EU	35
5.3.1	Realizace RP v programovém období 2007–2013 k prosinci 2011.....	36
5.3.2	Realizace RP v programovém období 2007–2013 k lednu 2015.....	39
5.4	Shrnutí	42
6	Analogie operačních programů v současném programovém období 2014–2020	43
6.1	Cíl Investice pro růst a zaměstnanost.....	44
6.2	Shrnutí	49
7	Závěr.....	51
8	Použité zdroje	54
8.1	Literární zdroje.....	54
8.2	Internetové zdroje.....	55

9	Seznam použitých zkratk	59
10	Seznam grafů, obrázků a tabulek	60
	Seznam grafů	60
	Seznam obrázků	60
	Seznam tabulek	60

1 Úvod

Regionální politika (RP) Evropské unie je v dnešní době jednou z nejvýznamnějších politik EU a často se stávájícím předmětem mnoha diskuzí o ní samotné. Není tomu tak náhodou, s přihlédnutím na fakt odlišného rozvoje hospodářství, potřeba začít řešit rozdíly socioekonomické úrovně států nastat musela. S globalizujícím se světem dochází k řešení problémů v nadnárodní úrovni, přičemž jednou z nejvýznamnějších organizací tohoto typu je Evropská unie (EU). Snaha České republiky připojit se k Evropské unii, vyvolala v druhé polovině 90. let 20. století zájem o regionální politiku. Důvodem se stal rychlý nárůst nezaměstnanosti, který je považován za jeden z nejvýznamnějších indikátorů regionálních problémů, jemuž je ze strany EU věnována značná pozornost. Proto Evropská unie požadovala po kandidátských státech vytvoření efektivní regionální politiky a zaměřila na oblast nezaměstnanosti své finanční zdroje v rámci tzv. předvstupní strukturální pomoci (Blažek, 2011).

Se vstupem České republiky spolu s dalšími 9 státy do Evropské unie v květnu roku 2004, se prohloubily rozdíly mezi jednotlivými členskými státy. Regionální politika EU se snaží tyto rozdíly eliminovat na základě hodnot solidarity a soudržnosti, ze kterých samotná vychází. Ke snižování disparit mezi jednotlivými regiony členských států jsou jí nápomocny nástroje regionální politiky EU, mezi nimiž jsou nejvýznamnějšími evropské fondy - představují praktickou formu solidarity bohatších regionů s těmi méně rozvinutými v rámci Unie. Začlenění do EU znamenalo pro náš stát možnost začít čerpat nemalé finance z evropských fondů. Děje se tak na základě sedmiletých programových období, na která jsou finanční prostředky alokovány, a na která si každý členský stát vytváří operační programy s cílem řešit své specifické rozvojové problémy.

Při pohledu na realizaci této politiky v ČR, pro normálního občana spočívající ve vnímání projektů označených symbolem EU, je nutné se domnívat, že její efektivní a účelné provádění záleží, jako každá pečlivě prováděná činnost, na koordinaci, připravenosti, strategickém plánování a jeho následném dodržování. To vše se dá ve vztahu k regionální politice EU shrnout jedním souslovím, jež nese název princip programování.

2 Cíl a metodika práce

Hlavním cílem mé závěrečné práce bylo objasnit úlohu regionální politiky Evropské unie a její současné nastavení v ČR na základě vyhodnocení principu programování v obdobích 2007–2013 a 2014–2020.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Část teoretická zpracovaná na základě literární rešerše tištěných i elektronických zdrojů se zabývá vymezením pojmu regionální politika v obecné rovině i ve vztahu k Evropské unii a pojmů s ní souvisejících. Jedná se o regionální rozvoj, disparity, principy (zejména programování), cíle a strukturální fondy.

Praktická část je zaměřena na analýzu programového období minulého a současného z pohledu principu programování. Je zde podrobně popsáno období 2007–2013 a zhodnocení aplikace principu programování v ČR s pomocí operačních programů z cíle Konvergence v tomto období. Zhodnocení vychází z monitorovacích zpráv Ministerstva pro místní rozvoj (MMR) a je založeno na komparaci operačních programů na základě alokované částky a částky vyčerpané v jednotlivých fázích čerpání ze strukturálních fondů, a to ve dvou obdobích:

- 1) v polovině programovacího období (prosinec 2011),
- 2) v současnosti (leden 2015).

V závěru praktické části je analogicky nastíněna problematika současného období 2014–2020 v návaznosti na období předcházející, a to především v souvislosti s operačními programy spadající pod cíl Investice pro růst a zaměstnanost. Námětem k zpracování této kapitoly jsou diskuze budoucnosti kohezní politiky a informace dostupné na stránkách Ministerstva pro místní rozvoj, z nichž bylo vycházeno.

Hlavním důvodem, proč jsem si ke zpracování bakalářské práce vybrala právě toto téma, je nejen můj celkový zájem o dění týkající se Evropské unie, ale také jsem chtěla podrobněji přiblížit stav realizace regionální politiky v ČR, především poskytnout ucelené informace o principu programování, jímž se snaží realizace dosáhnout.

3 Rešerše

Pro lepší pochopení současného nastavení této politiky a diskuzí o její budoucnosti je velmi důležité rozumět jejímu teoretickému základu a dosavadnímu vývoji v celkovém kontextu evropského integračního procesu. Proto se první část této kapitoly zaměřuje zejména na definici regionální politiky a s ní souvisejících pojmů a část druhá je zaměřena na vysvětlení kontextu politiky soudržnosti v rámci vývoje postupně se utvářející integrace EU.

3.1 Regionální politika

Přestože počátky regionální politiky sahají do 30. let minulého století, nedošlo v teorii k sjednocení názoru na její jednoznačnou definici. Definice této politiky procházejí změnami podobně, jako se střídají přístupy k ní, existuje jich nespočetně mnoho, přičemž žádná z nich není všeobecně akceptována. Podle Wokouna (2008, s. 29) lze velmi obecně regionální politiku chápat jako „*soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.*“

Jednu z mnoha definic uvádí Goodall (1987, s. 401), kdy je ve výkladovém slovníku regionální politika definována jako „*součást státní politiky mající vliv na rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika představuje kroky usilující jak o růst stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malá naděje na přirozený ekonomický růst, tak o opatření sloužící ke kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.*“

Pojem regionální politika se v odborných publikacích i běžné praxi často prolíná s pojmem regionální rozvoj, jež spolu blízce souvisí. **Regionální rozvoj** představuje komplex cílených procesů představující strategicky zaměřenou a koordinovanou snahu místních aktérů ke zvýšení socioekonomického potenciálu a úrovně regionu, přičemž se tím zlepšuje i celková kvalita života místních obyvatel (Stejskal, Kovárník, 2009).

Dle Ministerstva pro místní rozvoj (2006, s. 6) je regionální rozvoj definován jako: „*růst socioekonomického a environmentálního potenciálu a konkurenceschopnosti regionů vedoucí ke zvyšování životní úrovně a kvality života jejich obyvatel. V tomto ohledu jde*

o dynamický a vyvážený rozvoj regionální struktury příslušného územního celku a jeho částí (regionů, mikroregionů) a odstraňování popř. zmírňování regionálních disparit."

Přičemž **regionální disparity** představují podle Skokana (2008) nerovnosti v rozvoji států a regionů na hospodářské, environmentální a sociální úrovni v míře, která je celospolečensky uznána za nežádoucí a která je pravidelně vyhodnocována pro potřeby politiky soudržnosti a pro hodnocení naplňování cílů konkurenceschopnosti EU. Řešení regionálních disparit v jednotlivých zemích je součástí různých přístupů a politik s hlavním důrazem na politiku regionální. V současné době jsou podle tohoto autora významné tři typy regionálních disparit:

Ekonomické disparity představují rozdíly plynoucí z úrovně ekonomické soudržnosti, pro kterou neexistuje jednoznačné definování a často bývá vysvětlována podle kontextu, v jakém je použita. Hlavním a integrujícím ukazatelem ekonomických disparit je brán hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele.

Sociální disparity se týkají vyvážené účasti různých skupin na společenském životě. Sociální soudržnost je považována za pozitivní, jestliže disparity v řadě sociálních ukazatelů vykazují politickou udržitelnost. Jedná se zejména o dosažení cílů v nezaměstnanosti, úrovni vzdělání, sociálním vyloučení různých skupin, v demografických trendech v rámci EU apod.

Územní disparity, také známé pod názvem územní nerovnováha, často vznikají z důvodu nesymetrického vybavení území faktory, které postupně vedou k distribuci fyzického a lidského kapitálu do míst s větší koncentrací těchto faktorů. Tato skutečnost má za následek existenci územních rozdílů mezi periférií a centrem co se týče obyvatelstva, bohatství, přístupu ke službám obecného zájmu, k dopravě, telekomunikacím nebo pokud jde o výzkum a kapacity pro inovace. Tyto rozdíly však není možné ignorovat, protože ovlivňují celkovou konkurenceschopnost ekonomiky EU.

3.2 Regionální politika Evropské unie

Regionální politika nazývána také jako politika hospodářské a sociální soudržnosti, či krátce kohezní politika, představuje způsob, jímž se snaží Evropská unie vyrovnat regionální disparity členských zemí. Je koncipovaná jako tzv. koordinovaná (komunitární) politika, což znamená, že realizace samotné regionální politiky náleží do kompetencí členských států, zatímco koordinaci a harmonizaci provádějí orgány

Evropské unie v rámci nadnárodní působnosti. Právě touto koncepcí je regionální politika EU originální a liší se tak od ostatních politik světového měřítka (Wokoun, 2011).

Její významné postavení v rámci všech politik EU, dokazuje i fakt, že regionální politika patří z pohledu výdajů mezi nejvýznamnější aktivity Evropské unie. Z rozpočtu EU je na ni vyčleněno (v období 2007–2013) kolem 35,5%, což je asi 347 miliard EUR, a regionální politika tak představuje druhou největší výdajovou položku Unie, hned vedle společné zemědělské politiky (MMR, nedat.a, b).

Wokoun (2003, s. 19) uvádí že: „*V Evropské unii je prováděna regionální politika na několika úrovních, a sice na:*

- *nadnárodní úrovni (regionální politika prováděna relativně nezávisle přímo EU);*
- *národní úrovni (silně diferenciovaná regionální politika uskutečňována jednotlivými členskými zeměmi, postupně však přejímající některá společná pravidla);*
- *regionální úrovni (ve většině zemí, dlouhodobě posilována).“*

Založení regionální politiky na tzv. solidaritě a soudržnosti je nejhlavnějším motivem celé integrace. Smyslem solidarity je pomoc a prospěch občanům a regionům hospodářsky nebo sociálně znevýhodněným v porovnání s průměrnou situací členských zemí, soudržnost je chápána jako skutečnost, že snižování rozdílů představuje výhodu pro všechny zúčastněné (Stejskal, Kovárník, 2009).

Není to však politika charity – její účel nespočívá jen v přerozdělování zdrojů, avšak především ve vytváření nových zdrojů. Není to ani politika řízená „shora“, ale politika decentralizovaná a partnerská, kde je odpovědnost sdílena. Je to taktéž politika založená na výměně znalostí, zkušeností, technologií či „dobrých praktik“. Jednoduše jde o vytváření sítí vzájemné spolupráce napříč celou Evropou, o kterou se EU snaží po celou dobu své existence, jež bude nastíněna v následující podkapitole (Bache, 1998).

3.2.1 Vznik a vývoj

RP Evropské unie podstoupila od počátku své existence až do současnosti mnoho změn, které se významně podílely na jejím vývoji. Z politiky zaměřené nejen na podporu regionů, jež se potýkaly s úpadkem z důvodu útlumu těžkého průmyslu, ale i na zaostalé

regiony venkovského typu bojující o finanční prostředky, se vyvinula v jednu z nejdůležitějších politik EU, jejíž snahou je zajištění Evropě být konkurenceschopná ve světě a nápomocná při snaze čelit výzvám 21. století (Novák, Fričová, c 2005-2015).

Již při vzniku Evropského hospodářského společenství (EHS) v roce 1958 zakládající členské státy vycházely z předpokladů, že velké hospodářské rozdíly mezi oblastmi společenství jsou nežádoucí, a proto se v preambuli Římské smlouvy signatáři zavázali podporovat posílení jednoty jejich ekonomik. Mezi šesti zakládajícími státy však existovala relativní konvergence na ekonomické úrovni, což snižovalo potřebu společné regionální politiky (Bache, 1998).

Vznik současné regionální politiky se datuje do 70. let, kdy v roce 1973 do ES vstoupily Velká Británie, Dánsko, Irsko představující státy s méně rozvinutou ekonomikou nebo silnými regionálními disparitami, čímž zájem o regionální politiku stoupl. K zahájení regionální politiky došlo na pařížském summitu v říjnu roku 1972, kde došlo ke shodě názorů, že regionální politika je nutným krokem vedoucím k posílení Společenství. Vyústěním jednání na summitu se stala dohoda o založení Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF), který se stal základem regionální politiky a nástrojem ke snižování výrazných rozdílů ve společenství. Legislativu pro integrovanou regionální politiku však zavedl až v roce 1986 Jednotný evropský akt (JEA), který vedl k vytvoření jednotného vnitřního trhu do roku 1992 a k zaměření na podporu zaostalých regionů. JEA doplnil Římské smlouvy o články výslovně zavádějící pojem "hospodářská a sociální soudržnost" jako jeden z cílů Společenství. Důležitým impulsem pro reformu regionální politiky bylo také rozšíření EHS o Řecko, Španělsko a Portugalsko, jejichž úroveň hospodářství se nacházela hluboce pod průměrem Společenství. V 80. letech začal vycházet tlak na reformu také z ne příliš uspokojivého ekonomického vývoje, kdy se stále zvyšovala úroveň nezaměstnanosti. Zasaženy byly převážně regiony, kde se ve větší míře koncentrovala tradiční odvětví, jako je textilní průmysl, těžba uhlí, či hutnictví. Proto se důležitým mezníkem stal rok 1988 spojovaný s první reformou regionální politiky spočívající v integraci regionální politiky s částí sociální a zemědělské politiky do tzv. strukturální politiky. Pomocí reformy bylo také zavedeno několik dalších principů realizace regionální politiky, které se řadí mezi základní, a sice: princip koncentrace, programování, partnerství a doplňkovosti (adicionality), jejichž

problematika bude podrobněji rozebrána v následující podkapitole (Stejskal, Kovárník, 2009); (Novák, Fričová, c 2005-15.).

Wokoun (2008, 331-334) uvádí, že po podepsání Smlouvy o EU (podepsání 1992 v Maastrichtu, platnost od 1. 11. 1993) dochází ke druhé reformě regionální politiky, zejména strukturálních fondů, ustanovením Fondu soudržnosti neboli Kohezního fondu jako nového instrumentu regionální politiky. Pomocí tohoto fondu se financují projekty na podporu v oblasti ochrany životního prostředí a dopravy v členských státech s nejnižší prosperitou. V návaznosti na reformu strukturálních fondů bylo stanoveno následujících pět cílů RP, které se v roce 1995 rozšířily o cíl šestý související s přistoupením Finska a Švédska do EU:

„Cíl 1: Podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů

Cíl 2: Konverze regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy hospodářským úpadkem

Cíl 3: Boj proti dlouhodobé nezaměstnanosti

Cíl 4: Adaptace pracovních sil na průmyslové změny a změny ve výrobním procesu

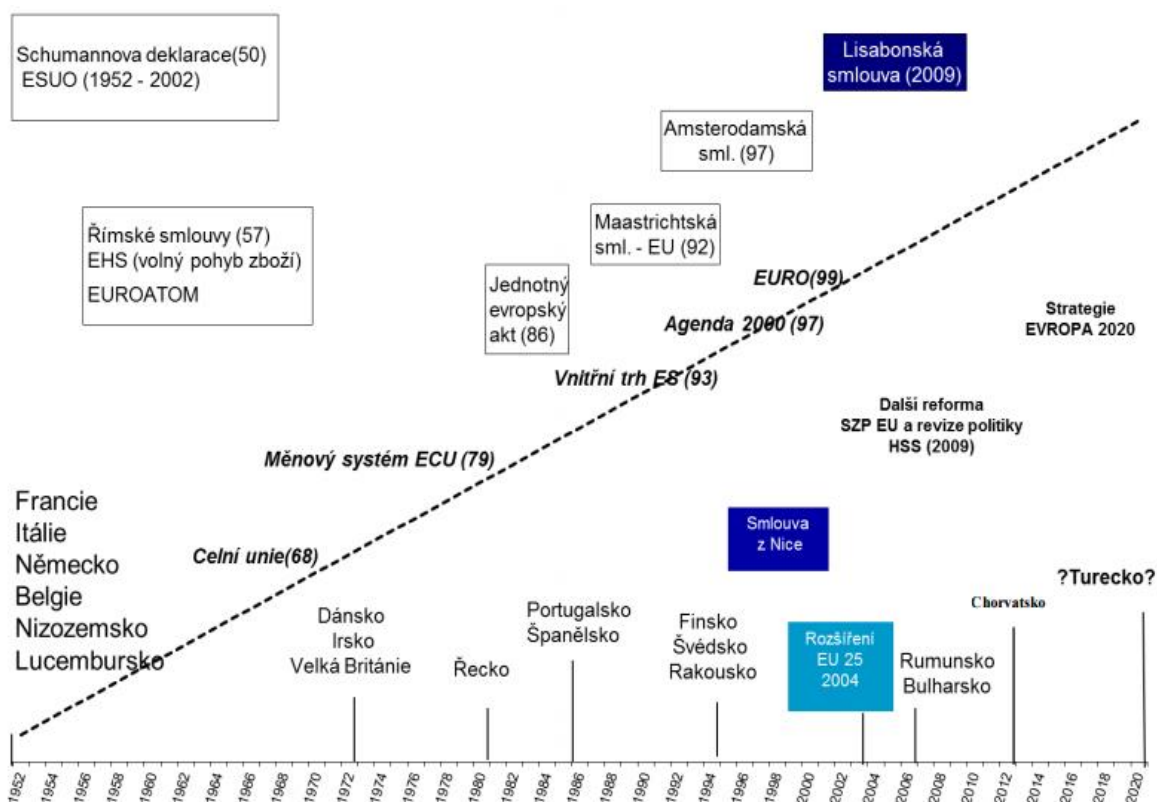
Cíl 5: Podpora rozvoje venkovských oblastí

Cíl 6: Rozvoj a strukturální změny regionů s extrémně nízkou hustotou zalidnění“.

Cíle politiky soudržnosti však byly neustále kritizovány, proto v následujícím programovém období 2000-2006 došlo ke snížení počtu cílů na tři se záměrem lépe a efektivněji využívat finanční prostředky na podporu zaostávajících regionů – cíl 1: Podpora rozvoje zaostávajících regionů; cíl 2: Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací; cíl 3: Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání. Zároveň také došlo k oddělení finančních prostředků pro původních 15 států („staré“ členské země) a pro nově přistupujících 10 států v návaznosti na dokument Agenda 2000, který o rozšiřování EU pojednává (Wokoun, 2003).

V roce 2007 započalo v pořadí již šesté programové období, kterému dle Dočkala (2006a) předcházela reforma zaměřena také na další zefektivnění využívání strukturální pomoci, avšak také na zajištění větší transparentnosti při její realizaci a na celkové zjednodušení celého systému plánování, řízení a administrace jednotlivých operačních programů. V souvislosti se zaměřením této práce bude období 2007–2013 podrobněji rozebráno v kapitolách 4 a 5 a programové období současné v kapitole poslední.

Obrázek č. 1: Vývoj evropského integračního procesu

Zdroj: Pěchula, 2011, str. 9.

3.2.2 Principy regionální politiky EU

Vytváření a realizace regionální (strukturální) politiky EU je založeno na několika základních principech, které se odrážejí v celkové koncepci (programové a právní úpravě) procesu poskytování pomoci a využívání strukturálních fondů a jejichž zavedení je odrazem vývoje EU, jak bylo zmíněno v předcházející podkapitole. Tyto principy jsou zakotvené jak v právu primárním, tak v právu sekundárním a představují rámec, ve kterém je regionální politika EU uplatňována, a proto musí být s těmito principy v harmonii (Nejedlová, 2009).

Nejedlová (2009) uvádí, že podle zakotvení v právu mohou být principy rozděleny na obecné a zvláštní. Obecné principy představující princip soudržnosti, solidarity, subsidiarity a kompatibility jsou obsaženy v primárním právu, čímž musí být akceptována skutečnost, že tyto principy musí být dodržovány i při tvorbě sekundárních legislativních aktů regionální politiky EU. Mezi zvláštní principy regionální politiky EU

lze řadit princip programování, koncentrace, partnerství, doplňkovosti a princip monitoringu a vyhodnocování – tyto principy jsou zakotveny v právu sekundárním a jejich zavedení se datuje k roku 1988, v němž byly zřízeny reformou.

1. Obecné principy regionální politiky EU

Princip soudržnosti (hospodářské a sociální)

Jak již bylo výše zmíněno, hospodářská a sociální soudržnost je nejen principem RP EU, ale také jejím hlavním cílem. Proto tedy logicky je tento princip zakotven v primárním komunitárním právu. Jedná se například o zakotvení soudržnosti v preambuli Maastrichtské smlouvy, či v Jednotném evropském aktu (Nejedlová, 2009).

Princip solidarity vychází dle Stejskala a Kovárníka (2009, s. 40) ze základní strategie celého integračního procesu, kdy vyspělejší státy pomáhají státům méně ekonomicky rozvinutým prostřednictvím příspěvků do společného rozpočtu EU. Nejedlová (2009) dále uvádí, že tato zásada, která byla již dříve Robertem Schumanem zmiňována, jakožto vize základu pro evropskou integraci, je obsahem primárního komunitárního práva. Je zakotvena jak v Římské smlouvě, tak v Maastrichtské smlouvě.

Princip subsidiarity stanovuje, aby jednotlivé cíle byly plněny na nejnižší možné úrovni rozhodování, pokud lze toto plnění na dané úrovni zajistit, protože se tak jeví být více efektivní přijímat opatření co nejbližší evropskému občanovi (Wokoun, 2008, s. 333). Nejedlová (2009) dále uvádí, že zásada subsidiarity je také zakotvena v primárním právu v Římské smlouvě, stejně tak v Maastrichtské smlouvě.

Princip kompatibility má za úkol zajistit, aby politiky Unie, byly prováděny v souladu s komunitární legislativou (Nejedlová, 2009).

2. Zvláštní principy regionální politiky EU

Jak již bylo zmíněno, reformou z roku 1988 bylo zavedeno několik principů, které se přímo vztahovaly k tvorbě a realizaci RP Evropské unie. Jejich následující výčet byl s každým programovým obdobím přebírán až do roku 2006. V programovém období 2007–2013 byl výčet zásad rozšířen o další nové, které se na toto období vztahují (Nejedlová, 2009).

Princip programování udává časový harmonogram, pro který jsou vyhrazeny prostředky alokované na základě víceletých programů, jež jsou realizovány pomocí jednotlivých projektů (Stejskal, 2009, s. 40). Znamená to, že ve výsledku by tak mělo být zajištěno pokud možno co nejkompexnějšího řešení regionálních problémů (blíže viz kapitola 3.).

Princip koncentrace je založen na snaze směřovat finanční prostředky fondů do regionů s nejdůležitějšími problémy, které jsou určené na předem stanovené cíle a projekty přinášející co největší užitek. Výhodou tohoto principu je větší efektivnost a přehlednější kontrola, aby prostředky byly využívány co nejúčelněji a nebyly rozdělovány na akce drobnějšího a méně významného charakteru (Wokoun, 2003, s. 29-30).

Princip partnerství spočívá v úzké spolupráci mezi veřejnými subjekty a zájmovými aktéry RP, je projevem kolektivního charakteru na vertikální a horizontální úrovni, kde zainteresované strany rozhodují o umístění finančních prostředků ze strukturálních fondů. Však s uplatněním zásady subsidiarity, kdy jde o to, aby se na konkrétním rozdělení podíleli samotní příjemci, pro něž jsou finance určeny (Dočkal, 2006b, s. 12, 151).

Princip doplňkovosti (adicionality) klade důraz na to, aby prostředky ze společného rozpočtu EU měly pouze doplňkový charakter pro výdaje členských států a nesloužily tak jako náhražka vlastních veřejných výdajů. V podstatě jde o spolufinancování projektů, kde finanční zdroje poskytnuté Evropskou unií musí být doplněny ze strany příjemce podpory (Wokoun 2008, s. 332).

Princip monitorování a vyhodnocování spočívá dle Woukouna (2008, s. 333) v průběžném sledování a vyhodnocování efektivnosti vynaložených prostředků, kdy ve všech fázích procesu je kontrolováno finanční i věcné hledisko projektu.

V programovém období 2007-2013 byly jako tzv. zásady pomoci definovány principy představující princip provázanosti, koordinace a soulad, princip územní úroveň provádění, princip proporcionální intervence a princip sdílené řízení. A nadále jsou dodržovány princip programování, princip partnerství, princip doplňkovosti (Rada Evropské unie, 2006). Dle Rady Evropské unie (2006, hlava I, kapitola IV, články 9 - 17) je charakteristika těchto principů následující:

Princip doplňkovosti, provázanosti, koordinace a souladu

Doplňkovost v regionální politice EU má být zajištěna podporou z evropských fondů sloužící k doplnění a integraci priorit národních opatření (včetně regionálních a místních). Cílem tohoto principu je taktéž snaha o provázanost mezi prioritami Unie a jeho politikami a činnostmi. To musí být patrné nejen ve Strategických obecných zásadách Společenství, ale i ve Strategickém referenčním rámci a v operačních programech. Koordinace, dle této zásady, zajišťovaná Komisí a členskými státy se vztahuje k pomoci z Evropského rybářského fondu, Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova a Evropské investiční banky a dalších finančních nástrojů.

Princip územní úroveň provádění spočívá v povinném nesení odpovědnosti za provádění operačních programů na členských státech. Tato povinnost je vztažena na územní úroveň tak, aby to nebylo v rozporu s institucionálním uspořádáním dané členské země.

Princip proporcionální intervence udává navázání finančních a správních zdrojů proporcionálně na míru financování EU.

Princip sdílené řízení předpokládá, že v rámci sdíleného řízení se Evropská komise a členské státy podílí na plnění rozpočtu, jež byl přidělen fondům. Komise zaštiťuje především „kontrolu existence a řádného fungování řídicích a kontrolních systémů v členských státech, stanoví platební lhůty nebo pozastavuje všechny platby a kontroluje úhradu předběžných plateb“ (Rada Evropské unie, 2006, s. 40).

4 Programové období 2007–2013

Minulé programové období, do kterého se Česká republika poprvé zapojila od začátku, bylo pro Českou republiku dosti významným z hlediska čerpání dotací podporující růst a rozvoj hospodářské úrovně na úroveň vyspělých států Unie. Z celkových 347 miliard EUR vyčleněných na politiku soudržnosti představovala částka necelých 27 miliard EUR (752 mld. Kč) finance, které mohl náš stát čerpat (MMR, nedat.a).

Vše však také záleželo a z důvodu tzv. pravidla n+2 ještě záleží na schopnostech způsobilých orgánů, zda čerpání finančních prostředků z fondů EU využijí ke splnění cílů a priorit stanovených pro toto programové období. Proto předmětem této kapitoly je popis období 2007–2013 z pohledu principu programování.

Princip programování v minulosti chápáný jako tvorba programů dostává v posledních dvou desetiletích velmi významného postavení i v oblasti regionální politiky, kde je založený na strategickém řízení. Podle jedné z definic EU je programování „*organizační, rozhodovací a finanční proces prováděný v řadě fází s cílem realizovat na víceleté základně společnou akci EU a členských států k dosažení stanovených cílů, a to prostřednictvím vypracovaných programových dokumentů.*” (Kutscherauer, 2006, s. 7).

Wokoun a kol. (2011) dále doplňují, že v tomto principu se přistupuje k řešení problémových regionů komplexně v co nejširších časových a prostorových souvislostech. Prostředky tedy nejsou alokovány na základě jednoho izolovaného projektu, ale, jak již bylo zmíněno, na základě víceletých a víceoborových programů. Je tedy vyžadován dlouhodobý záměr, strategii pro řešení konkrétních problémů regionálního rozvoje. Standardním řešením těchto problémů bylo pouze období jednoho roku v rámci státních rozpočtů bez jistoty financování v dalších letech. V tomto ohledu se strukturální politika významně liší.

Dle Kutscherauera (2006, s. 7) je princip programování v regionálním řízení ČR uplatňován ve dvou základních úrovních:

- „1) jako programování strukturální pomoci Evropské unie České republice,
- 2) jako programování střednědobých úkolů regionálního rozvoje České republiky.“

Přičemž obě z těchto úrovní jsou normativně zajištěny jednak legislativou Evropské unie, jednak legislativou České republiky.

4.1 Programování jako proces zpracovávání programového dokumentu

Kutscherauer (2006) uvádí, že strategické programové dokumenty jsou písemnou formou přímých nástrojů nadnárodního, státního, krajského a obecního managementu. Z hlediska normativního i z hlediska řízení má schválená dokumentace závazný charakter, to znamená, že si vynucuje od podřízených subjektů určité chování, pomocí něhož přispívá k dosahování cílů stanovených politikou.

Programování formou programových dokumentů se v České republice začalo uplatňovat až od roku 1999 v souvislosti s potřebou zahájit přípravy na členství v EU, zejména přípravu regionů a resortů na potenciální finanční podporu ze strukturálních fondů EU. Evropská unie již od 80. let minulého století deklarovala programování jako nástroj realizace své regionální politiky. Realizace pomoci regionům členských zemí a zemí připravujících se na vstup do EU financovaných z fondů EU (strukturálních fondů, fondu soudržnosti, fondů podpory jednotné zemědělské politika apod.) se však do roku 2006 vyznačovala autonomním přístupem. Teprve od roku 2007, kdy se pro programové období 2007 – 2013 mění přístup Unie k podpoře členských států a jejich regionů, je možné mluvit o programování jako o nástroji strategického řízení Evropské unie (Kutscherauer, 2006).

Přistoupením České republiky k Evropské unii a s ním souvisejícím zapojení do strukturální politiky vzplanula nutnost vypracování mnoha strategických a programových dokumentů. Všechny tyto dokumenty pro aplikaci regionální politiky EU v ČR představují pro náš stát povinnost souladu s dokumenty a mechanismy, které se používají v EU. Co se týče regionální politiky, v České republice jsou vypracovány jednak dokumenty pro regionální politiky EU, ale i dokumenty pro českou národní podporu regionálního rozvoje, což znamená, že zpracování dokumentace potřebné k aplikaci regionální politiky je de facto dvojkolejná (Marek, Kantor, 2007). Vzhledem k zaměření této práce bude následně probrána pouze dokumentace pro aplikaci regionální politiky na evropské úrovni.

4.1.1 Tvorba a struktura programových dokumentů v evropské linii

Podle Wokouna (2008) je jedním z nezbytných předpokladů alokace finančních prostředků ze SF a FS velmi kvalitní zpracování a následné předložení strategických

programových dokumentů Evropské unii. Pro programové období 2007-2013 byla státem zpracována následující soustava programových dokumentů, která musela být schválena Evropskou komisí.

Strategické obecné zásady Společenství (SOZS)

Dokument představující rámcový strategický dokument pro regionální politiku EU. Obsahem je definování hlavních zásad a priorit politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU v programovém období. Dle Evropské komise (2011) prioritními oblastmi jsou:

- *„zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst pomocí zlepšení přístupnosti, zajištění odpovídající kvality a úrovně služeb a ochrany potenciálu jejich životního prostředí;*
- *podpora inovací, soukromého podnikání a růstu ekonomických znalostí pomocí výzkumu a inovací kapacit, včetně nových informačních a komunikačních technologií;*
- *vytvoření většího počtu pracovních míst a vytvoření lepších pracovních míst pomocí přitáhnutí většího počtu lidí do zaměstnání v rámci podnikatelských aktivit a zvýšení investic do lidských zdrojů.“*

SOZS je podkladem pro zpracování Národního strategického referenčního rámce (viz níže).

Národní rozvojový plán (NRP)

Základní a velmi důležitý programový dokument pro ČR, který jasně stanovuje konkrétní pravidla pro čerpání finančních prostředků z fondů EU, pravidla monitoringu tohoto čerpání a zároveň nastavuje pravidla pro rozdělení celkových financí do jednotlivých oblastí podpory. Dále je v něm charakterizován systém koordinace politiky hospodářské a sociální soudržnosti, jelikož vždy nemusí platit, že priority EU v oblasti rozvoje jsou v souladu s prioritami na úrovni státu, a proto se musí najít společný průnik mezi SOZS a NRP. Přípravou NRP byl pověřen expertní tým pod vedením Řídícího a koordinačního výboru, který představuje nejvyšší formální institut koordinace přípravy ČR na programovací období 2007-2013. NRP se skládá z šesti kapitol, přičemž první z nich pojednává o současné situaci v ČR s důrazem na makroekonomickou analýzu, stav

rozvoje městských a venkovských oblastí a evaluace realizace dosavadních rozvojových programů. Obsahem druhé kapitoly je zhodnocení slabých a silných stránek, příležitostí a hrozeb (tzv. SWOT analýza). Kapitola třetí se zabývá strategiemi NRP pro období 2007-2013 a taktéž definováním cílů, strategií a prioritních os pro toto období. Předmětem předposlední kapitoly jsou operační programy a kapitola poslední je informuje o rozdělení finančních zdrojů (Marek, Kantor, 2007).

„Globálním cílem NRP je přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU-25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva.“ (MMR, 2006b, s. 129).

Marek a Kantor (2007, s. 38) uvádí, že k naplnění globálního cíle jsou stanoveny následující čtyři cíle strategické:

- „1. konkurenceschopná Česká ekonomika*
- 2. otevřená, flexibilní a soudržná společnost*
- 3. atraktivní prostředí*
- 4. vyvážený rozvoj území”*

Národní rozvojový plán slouží jako podklad pro vyjednávání Národního strategického referenčního rámce s EK a Česká republika se ho rozhodla zpracovat i přes to, že to v tomto období nebylo povinností (Marek, Kantor, 2007).

Národní strategický referenční rámec (NSRR)

Je dokumentem představující onu výše zmíněnou harmonii mezi SOZS a NRP a popisující tak realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti na území státu. I Česká republika měla povinnost tento základní programový dokument pro čerpání financí z evropských fondů zpracovat na základě Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006. Zpracování NSRR bylo zajištěno Ministerstvem pro místní rozvoj při respektování principu partnerství vedoucímu k efektivnímu využívání pomoci ze SF a FS. Národní

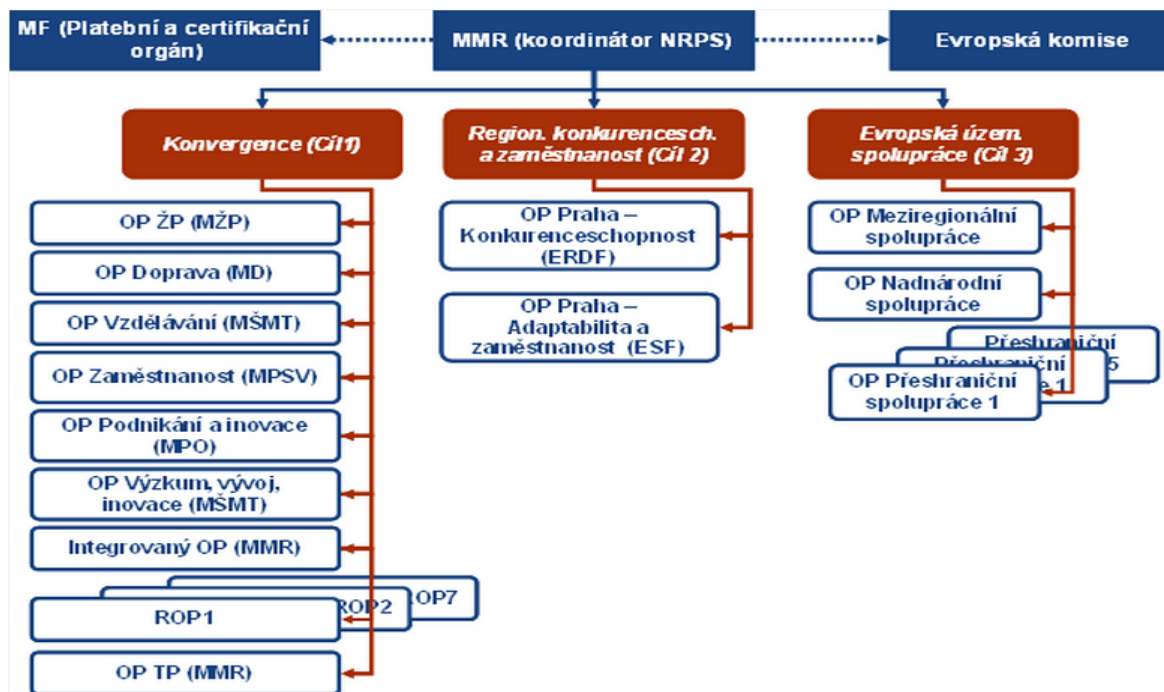
strategický referenční rámec udává jednotlivé priority, v návaznosti na ně stanovené strategické cíle, popisuje implementační strukturu a tvoří tak základ pro systém operačních programů politiky hospodářské a sociální soudržnosti 2007–2013, pomocí kterého jsou jednotlivé cíle politiky soudržnosti realizovány (MMR, nedat.c).

Operační programy (OP)

Operační program je programový dokument představující další konkretizaci NSRR, z kterého vychází a v konečném důsledku musí být schválený Evropskou komisí. Představuje plán cílených intervencí navržených pro stimulaci nebo rozšíření předem určených sektorů, které zaostávají, nebo mají klíčový význam pro fungování Unie. Obsahem OP je přesně popsán soubor priorit pro aktuální programové období, v rámci kterých mohou být pomocí projektů čerpány finanční prostředky z fondů EU. V hierarchickém řazení jsou operační programy nejnižším článkem strategických programových dokumentů. Jejich dělení odráží především hlavní oblasti, které jsou předmětem podpory plynoucí ze strukturálních fondů. Účelem OP je implementace nadřazených cílů. Každé programové období je specifické z pohledu cílů, které jsou pro daný sedmiletý cyklus stanoveny a počtu programů, kterými jsou cíle dosahovány. Pro období 2007–2013 byl počet cílů oproti období předcházejícímu zmenšen (přesněji řečeno cíle zůstaly stále tři, ale původní 3 cíle z minulého období byly kategorizovány do dvou cílů se změněným názvem a nově byl stanoven cíl třetí nahrazující Iniciativy, které byly v tomto období zrušeny) a byly tak sledovány tři základní cíle regionální politiky EU, jichž byla snaha dosáhnout pomocí 24 operačních programů + 2 síťových (Marek, Kantor, 2007);(Wokoun, 2008).

Následující obrázek popisuje klasifikace OP z hlediska zařazení pod cíl a dále pak je nastíněna charakteristika cílů tohoto programového období.

Obrázek č. 2: Návrh rozložení programů podpory ČR v letech 2007-2013

Zdroj: MMR, 2009.

1. Cíl Konvergence

Tento cíl se snaží o podporu růstu a tvorby pracovních míst v nejméně rozvinutých členských zemích a regionech, jejich HDP na obyvatele je nižší než 75% průměru Evropské unie. Na tento cíl vynakládá regionální politika EU ze svého rozpočtu přibližně 82 % svých prostředků. V České republice jsou do tohoto cíle zařazeny všechny regiony NUTS II s výjimkou hlavního města Prahy, které má HDP větší než 75 % průměru EU. Pro naplnění cíle konvergence jsou alokovány prostředky z Evropského fondu regionální rozvoje, Evropského sociálního fondu, a také z Fondu soudržnosti. Podpora plynoucí z ESDR je soustředěna především na modernizaci ekonomiky, na rozšíření a zlepšení základní infrastruktury a na ochranu životního prostředí. ESF poskytuje prostředky na zlepšení kvality a schopnosti institucí trhu práce, sociálních a ošetrovatelských služeb, vzdělávacích systémů, či na zvýšení investic do lidského kapitálu. V neposlední řadě financování do oblasti dopravní a ekologické infrastruktury zajišťuje Fond soudržnosti v rámci celého státu (Marek, Kantor, 2007).

Jelikož problematika cíle Konvergence a pod něj spadající OP je jednou z oblastí zájmu bakalářské práce, bude tomuto cíli věnováno více pozornosti v kapitole následující.

2. Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost

Jedná se o finanční prostředky plynoucí do oblastí, které nesplňují kritéria cíle 1, což znamená, že regiony disponují HDP větším než 75 % průměru EU. Přidělená suma financí není zdaleka tak vysoká jako v případě cíle Konvergence, činí kolem 16 % z celkového rozpočtu RP EU, protože potřeba pomoci těmto oblastem není tak naléhavá. Vcelku se jedná o průmyslové regiony, městské či venkovské, v případě České republiky se do toho cíle řadí pouze hlavní město Praha. Podpora je zajišťována z ESDR a ESF na projekty posilující konkurenceschopnost a atraktivitu regionů, či jejich zaměstnanost představující otevření obchodu, ochranu a zlepšování ŽP, podporu inovací apod. (Marek, Kantor, 2007).

Dle MMR (nedat.d) jsou relevantními programy následující dva OP:

- OP Praha Konkurenceschopnost,
- OP Praha adaptabilita.

3. Cíl Evropská územní spolupráce

Cíl zaměřený na podporu harmonického a vyváženého rozvoje území EU, což de facto znamená vykonávání přeshraniční spolupráce regionů úrovně NUTS III, jejíž poloha se nachází podél všech vnitřních a některých vnějších pozemních hranic, dále mezinárodní a meziregionální spolupráce. Tento cíl je financovaný z ERDF, jehož prostředky představují 2,5 % všech financí regionální politiky EU. V České republice pod tento cíl spadají všechny regiony soudržnosti. Tento cíl pokrývá 9 operačních programů:

- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko,
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko,
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko,
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko,
- OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko,
- OP Meziregionální spolupráce (všechny státy EU, Norsko a Švýcarsko),
- OP Nadnárodní spolupráce (ČR, Rakousko, Polsko, část Německa, Maďarsko, Slovinsko, Slovensko, část Itálie a z nečlenských zemí část Ukrajiny),
- Síťový operační program ESPON 2013,
- Síťový operační program INTERACT II (MMR, nedat.d).

4.1.2 Fondy Evropské unie pro realizaci programů

Fondy EU jsou považovány za hlavní finanční nástroje evropské politiky. Pomocí nich se rozdělují finanční prostředky určené ke snižování ekonomických a sociálních disparit členských států Unie. Pro účely této práce jsou konkretizovány pouze fondy spadající do programového období 2007-2013 (MMR, nedat.b).

Strukturální fondy

Jako hlavní nástroj regionální politiky EU k dosahování soudržnosti bylo postupně zavedeno několik tzv. strukturálních fondů (SF), které slouží k poskytnutí podpory členským státům a jejich méně rozvinutým regionům. Počet strukturálních fondů se spolu s programovými obdobími a stanovenými cíli mění a finanční podpora z nich je poskytována na základě tzv. operačních programů, které určují priority a oblasti intervencí (Wokoun, 2006).

Evropský sociální fond (ESF)

Je nejstarším ze strukturálních fondů založený v roce 1960 jako hlavní nástroj na podporu sociální politiky a zaměstnanosti zajišťující lepší perspektivy lidí při hledání pracovních míst. Posláním fondu je tedy pomáhat předcházet nezaměstnanosti a vypořádávat se s ní. Zaměřuje se na rozvoj aktivní politiky na trhu práce, na podporu kvalifikované pracovní síly, na sociální začleňování, celoživotní vzdělání, či na podporu rovných příležitostí pro všechny v přístupu na trh práce. Z ESF jsou financovány neinvestiční projekty např. jako speciální programy pro zdravotně postižené, nebo modernizace technického vybavení. Tento fond byl ve všech obdobích od působení ČR v Evropské unii plně k dispozici (Wokoun, 2006).

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)

Založení ERDF se datuje k roku 1975 pro účely snižování rozdílů v rozvoji mezi jednotlivými regiony, jejichž životní úroveň zaostává. V současnosti patří mezi nejvýznamnější strukturální fondy poskytující co do objemu nejvíce finančních prostředků na podporu problematických regionů. Tyto finance jsou určeny na zlepšování infrastruktury, ochranu kvality životního prostředí, na podporu malých a středních podniků, či na rozvoj místního potenciálu. Konkrétní (investiční) projekty zainvestované z ERDF představují např. výstavba silnic a železnic, odstranění starých ekologických

zátěží, nebo rozvoj sportovních areálů. Tento fond plně figuruje ve všech programových obdobích, do kterých Česká republika měla možnost zasáhnout od svého vstupu do Unie (Stejskal, Kovárník 2009).

Fond soudržnosti (Kohezní fond)

Fond soudržnosti (FS) byl založen na základě Smlouvy o EU v roce 1993 z důvodu pomoci členským státům EU, které se potýkaly s problémem splnění konvergenčních kritérií souvisejících se vstupem do hospodářské a měnové unie. Kohezní fond nepatří do skupiny strukturálních fondů, neboť prostředky z něj plynoucí se na rozdíl od strukturálních fondů nezaměřují jen na částečné financování, ale na celé projekty. Jeho zaměření nesouvisí přímo s regionální politikou, slouží však jako doplňková pomoc strukturálních fondů. Finance jsou také určeny na rozvoj celého území slabších států, nikoli jen regionů. Členské státy, na které se tyto finanční prostředky vztahují, disponují HDP na obyvatele nižším než 90 % průměru Unie. Z FS jsou financovány především projekty velkého rozsahu zaměřené na podporu dopravní infrastruktury a ochranu životního prostředí. Zasahuje však také do oblasti obnovitelných zdrojů energie a energetické politiky (Marek, Kantor, 2007).

K naplňování těchto tří cílů slouží finanční prostředky ze SF a Fondu soudržnosti. O alokaci finančních prostředků mezi stanovené cíle RP EU pojednává následující tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: Rozdělení prostředků EU mezi cíle regionální politiky v období 2007-2013

Cíl	Fondy pro EU (27)		Fondy pro ČR	
	2007-2013	Podíl (%)	2007-2013	Podíl (%)
Konvergence	283 mld. € (cca 7 082,80 mld. Kč)	81,54%	25,89 mld. € (cca 730,00 mld. Kč.)	96,98%
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	54,96 mld. € (cca 1 385,40 mld. Kč)	15,95%	419,09 mil. € (cca 11,73 mld. Kč.)	1,56%
Evropská územní spolupráce	8,72 mld. € (cca 218,55 mld. Kč)	2,52%	389,05 mil. € (cca 10,97 mld. Kč.)	1,46%
Celkem	347 mld. €	100%	26,69 mld. €	100%

Zdroj: MMR, nedat.a.

Z výše uvedené tabulky je patrné, že drtivá většina financí je poskytována na realizaci cíle Konvergence. Z tohoto důvodu bude další kapitola souviset s tímto cílem a relevantními OP.

4.2 Shrnutí

Programové období 2007–2013 představovalo další reformu strukturální politiky EU, kdy došlo ke snížení počtu strukturálních fondů (ze 4 na 2) sloužících jako hlavní nástroj dosahování cílů této politiky, ke snížení samotných cílů (ne jejich záběru) této politiky a především k zjednodušení procesu příprav programové dokumentace nezbytné pro čerpání finanční podpory z evropských fondů.

Zjednodušení spočívalo v samotné realizaci RP EU a s ní spojených programových dokumentů zpracovávaných členskými státy. Odpadla povinnost zpracovávat NRP jako zastřešující dokumenty vedoucí k přípravě NSRR. Jako povinnost tedy zůstalo pouze zpracování NSRR a OP, což je v porovnání s velmi složitým systémem programových dokumentů z období 2000–2006 výrazné usnadnění. Zcela tak záleželo na tom, jaký přístup zvolí jednotlivé členské státy k přípravě této dokumentace. Česká republika se však dobrovolně rozhodla i pro období 2007–2013 zpracovat jak NRP. Potenciální možnost pro zjednodušení a zrychlení příprav čerpání prostředků strukturální pomoci EU v období 2007–2013 tedy z vlastního rozhodnutí nevyužila. Navíc podle názoru Dočkala (2006a) byly všechny úrovně strategií málo prováděné.

Ohledně operačních programů byla členskými státy poskytnuta obrovská příležitost v zjednodušení struktury a obsahu OP. Prakticky tyto dvě změny v legislativě EU (Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 z 11. července) znamenají, že je možné zpracovat pro region pokrytý daným cílem vždy jen dva OP pokrývající celé území daného státu, či regionu – jeden OP financovaný z ESF a druhý z ERDF, resp. částečně z ERDF a částečně z FS. Tato pravidlo je zvané jako princip monofondovosti (Pěchula, Kouřilová, Wokoun, 2011). S ohledem na počet skutečně zpracovaných OP v České republice je však zřejmé, že zcela nebylo dokázáno využít příležitost výrazně snížit počet OP a zvýšit tak jednoduchost a efektivnost celkové implementace těchto programů a s nimi spojenou náročnost řízení a administrace. Stanovení vhodného počtu OP, jak uvádí Dočkal (2006a) patří mezi nečastější bariéry v plynulém a efektivním čerpání

dotací evropských fondů. Dalšími předpoklady úspěšného čerpání jsou včasné spuštění OP a zjednodušení administrativních požadavků. O čerpání alokací v ČR a jeho zhodnocení pojednává následující kapitola.

Všechny výše zmíněné změny lze jednoznačně hodnotit jako snahu ze strany EU o větší transparentnost a efektivitu realizované pomoci. Nemalým podnět k zjednodušení systému provádění této evropské politiky daly i dosavadní zkušenosti s čerpáním finančních prostředků 10 nových členských států EU, tedy i České republiky. Ukázalo se, že implementace jednotlivých programů nebyla dosti připravena, což bylo příčinou, že v těchto státech vznikaly nejrůznější typy problémů, které ve finále vedly k velmi pomalému tempu čerpání prostředků z evropských fondů (Dočkal,2006a).

5 Operační programy cíle Konvergence a jejich zhodnocení

Následující kapitola pojednává o operačních programech cíle Konvergence z důvodu plynutí většiny prostředků z fondů EU na realizaci tohoto cíle (viz tabulka č. 1), do kterého spadá celá ČR kromě Prahy. Hlavním cílem této kapitoly je stručné popsání relevantních OP a jejich zhodnocení z hlediska čerpání alokovaných prostředků.

Cíl Konvergence je realizovaný prostřednictvím dvou okruhů OP, osmi tematických operačních programů (TOP) a sedmi regionálních operačních programů (ROP). V České republice je na tento cíl vyčleněna částka 25,89 miliard EUR. Při podrobnějším sledování přerozdělení této částky v rámci Konvergence, jak dokumentuje tabulka č. 2, je na tematické OP určeno 21,23 mld. EUR, zatímco na regionální OP je dohromady přidělena částka ve výši 4,66 mld. EUR. Takovéto přerozdělení finančních prostředků je celkem logické, poněvadž TOP mají v působnosti celou ČR, zatímco ROP jsou zaměřeny pouze na svůj příslušný region soudržnosti (MMR, nedat.d). Z tohoto důvodu bude nadále pozornost více zaměřena na tematické OP.

Tabulka č. 2: Alokace v rámci cíle Konvergence

Operační programy	Výše alokace (v EUR)	Objem alokace
Tematické OP	21,23 mld.	82,01%
Regionální OP	4,66 mld.	17,99%
Celkem	25,89 mld.	100%

Zdroj: vlastní zpracování na základě MMR.

5.1 Tematické operační programy (TOP)

Tematické operační programy vycházejí z NRP a řídicími orgány TOP jsou příslušná česká ministerstva (viz obrázek 3), jejichž úkolem je ke každému programu vypracovat podrobný metodologický materiál a blíže určit podmínky pro projektové žádosti. Finanční prostředky na projekty v rámci tematických operačních programů jsou poskytovány na cíle, které jsou v každém TOP definované, a na které musí projekt navazovat (Marek, Kantor, 2007).

Výčet příslušných programů, řazených podle výše alokace, zobrazuje obrázek č. 3. Každý z těchto TOP obsahuje rozlišný počet prioritních os, které jsou dále konkretizovány na tzv. oblasti podpory, které vymezují typy projektů, které mohou být z toho TOP financovány.

Obrázek č. 3: Tematické operační programy v období 2007-2013

Tematické OP	→	OP Doprava	Ministerstvo dopravy ČR
	→	OP Životní prostředí	Ministerstvo životního prostředí ČR
	→	OP Podnikání a inovace	Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR
	→	OP Výzkum a vývoj pro inovace	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
	→	OP Lidské zdroje a zaměstnanost	Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
	→	OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
	→	Integrovaný operační program	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
	→	OP Technická pomoc	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR

Zdroj: vlastní zpracování.

Operační program Doprava (OP D)

OP Doprava je zaměřený na modernizaci infrastruktury a vzájemné propojení dopravy silniční, železniční a říční v rámci tzv. transevropských dopravních sítí. Jde o infrastrukturu celostátního významu, v případě silniční infrastruktury jde o dálnice, rychlostní komunikace a silnice I. třídy. Na OP Doprava je poskytováno nejvíce finančních prostředků plynoucích z ERDF a FS představující částku 5,82 mld. EUR(MMR, nedat.e).

Operační program Životní prostředí (OP ŽP)

Cílem OP Životní prostředí je zlepšování kvality životního prostředí a s tím souvisejícího zdraví obyvatelstva. Jeho pozitiva jsou založena na přispívání ke zlepšování stavu ovzduší, vody i půdy, řešení problematiky odpadů a průmyslového znečištění, podpory péče o krajinu, či využívání obnovitelných zdrojů energie a budování infrastruktury pro environmentální osvětu. Co se týče alokace financí, z ERDF a FS je na něj vyčleněno 4,92 mld. EUR (Marek, kantor, 2007).

Operační program Podnikání a inovace (OPPI)

OPPI se zaměřuje na podporu rozvoje podnikatelského prostředí a podporu transformace výsledků výzkumu a vývoje do podnikatelské praxe. Z ERDF je na ten operační program vyčleněno 3,12 mld. EUR (MMR, nedat.f).

Operační program Výzkum a vývoj pro inovace (VaVpI)

Úkolem VaVpI je posilování potenciálu ČR v oblasti výzkumu, vývoje a inovací, především prostřednictvím vysokých škol, výzkumných institucí a jejich spolupráce se soukromým sektorem. Podporuje modernizaci výzkumných pracovišť a jejich budování, či rozšiřování kapacit terciárního vzdělávání. Z ERDF je na realizaci tohoto OP vyčleněno 2,07 mld. EUR (MMR, nedat.g).

Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)

Záměrem tohoto OP je snižování nezaměstnanosti pomocí aktivní politiky na trhu práce, či profesního vzdělávání, dále se zaměřuje na začleňování sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti, zvyšování kvality veřejné správy a mezinárodní spolupráci v uvedených oblastech. Z ESF je pro OP LZZ vyčleněno celkem 1,88 mld. EUR (Marek, Kantor, 2007).

Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost (OP VK)

Zaměřuje se na zkvalitnění a modernizaci systémů základního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich komplexní propojení v rámci systému celoživotního vzdělávání a na zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji, čímž má být dosaženo posílení konkurenceschopnosti české ekonomiky. Z ESF je pro tento OP vyčleněno 1,83 mld. EUR (MMR, nedat.h).

Integrovaný operační program (IOP)

Řeší společné regionální problémy v oblasti infrastruktury pro veřejnou správu, veřejné služby a územního rozvoje. Hlavní aktivity směřují k vytvoření vyváženého území ČR. Patří mezi ně zařadit např: rozvoj IT ve veřejné správě, prevence a řešení rizik, podporu cestovního ruchu. Celkem je pro IOP vyčleněno cca 1,62 mld. EUR (Marek, Kantor, 2007).

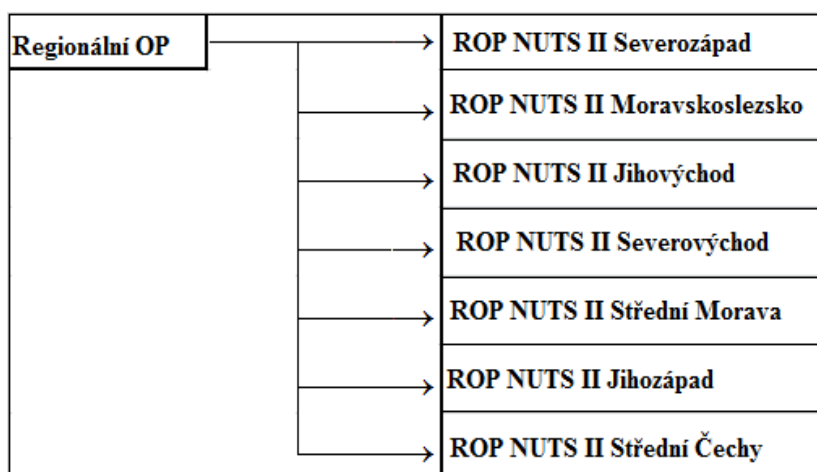
Operační program Technická pomoc (OP TP)

OP TP je určen k podporování jednotného přístupu v rámci národní úrovně pro zajištění aktivit efektivního řízení, kontrolování, sledování a vyhodnocování realizace NSRR. Financován je z ERDF a přidělená část činí 0,229 mld. EUR (MMR, nedat.1).

5.2 Regionální operační programy (ROP)

Regionální OP navazují na tematické OP a předmětem jejich zájmu je řešit problémy regionů příslušné země s cílem zvýšit jejich konkurenceschopnost, rozvoj a atraktivitu pro investory. Řídícími orgány jsou Regionální rady příslušného regionu soudržnosti (Marek, Kantor, 2007).

Obrázek č. 4: Regionální operační programy v období 2007-2013

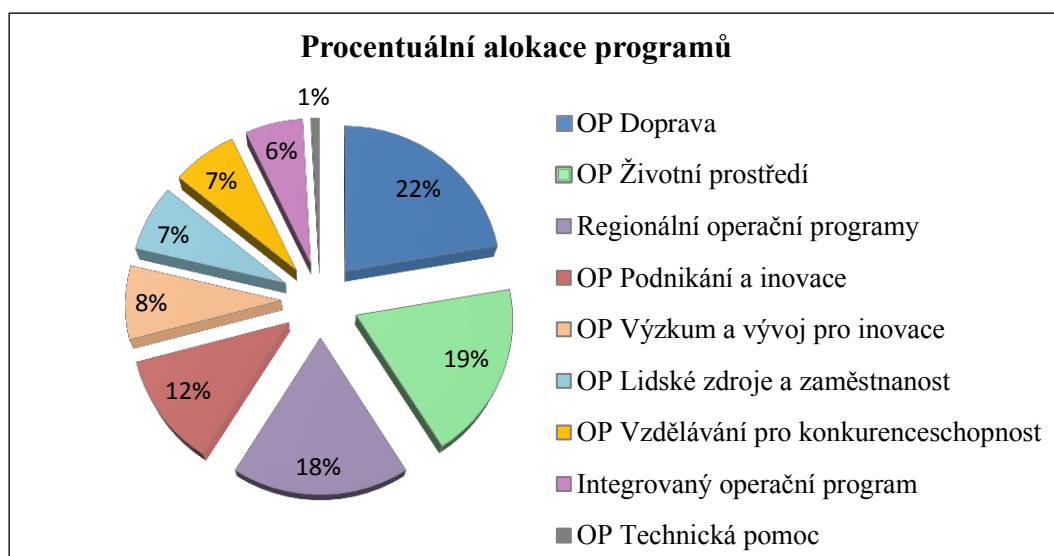

Zdroj: vlastní zpracování.

Regiony soudržnosti (NUTS II) jsou pro potřeby regionální politiky nejdůležitější, jelikož mají přímou vazbu na čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů (přesněji ERDF). Byly zavedeny v souladu tzv. nomenklaturou územních statistických jednotek - NUTS (z francouzského La nomenclature des unités territoriales statistiques), která má hierarchickou podobu - konkrétně v ČR jsou zavedeny úrovně NUTS I – NUTS V (Dočkal, 2006b). V návaznosti na jednotlivé NUTS II bylo stanoveno 7 ROP, což bylo největším impulsem, který zvýšil celkový počet OP v tomto období.

Pro přehlednější srovnání výše popsaných OP podle přidělené alokace poslouží následující graf č. 1.

Graf č. 1: Alokace na OP cíle Konvergence

Zdroj: vlastní zpracování.

Alokace vyjádřená v procentech dokazuje, že území ČR bylo z fondů EU nejvíce podporováno v rozvoji v oblasti dopravní infrastruktury, životního prostředí a oblasti podnikání, když nebereme v potaz ROP, které nemají celoplošnou působnost. V návaznosti na priority SOZS by mohla být více podporována oblast zaměstnání (OP Lidské zdroje a zaměstnanost).

5.3 Analýza průběhu čerpání z fondů EU

Pro možnost srovnání pokroku v čerpání a znalost úspěšnosti jednotlivých OP cíle Konvergence jsou v následujícím textu stručně prezentovány výsledky analýzy průběhu čerpání v programovém období 2007-2013, a to v dvou obdobích:

- 1) zhruba v polovině programového období,
- 2) v dosavadním čase.

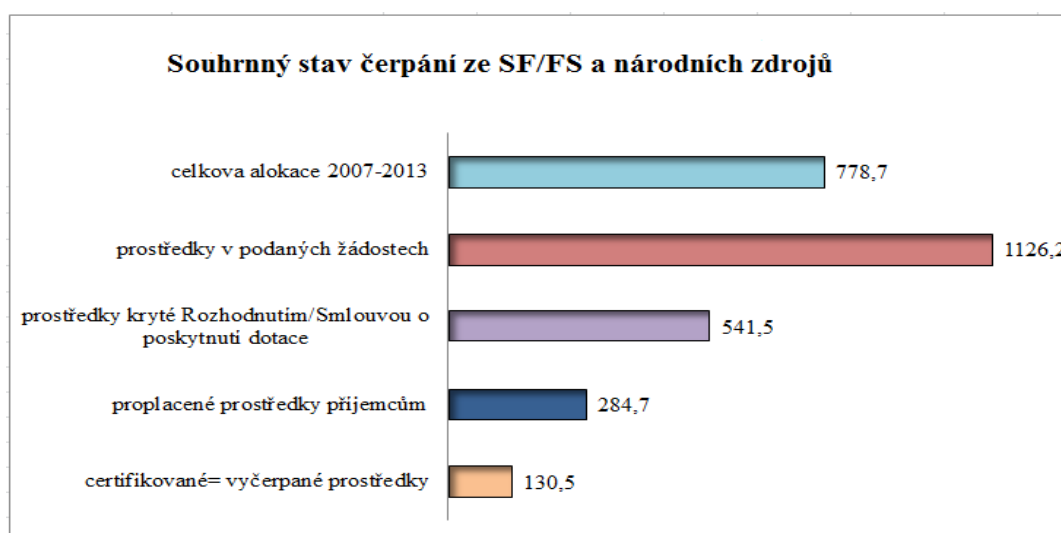
Postup realizace operačních programů se pravidelně vyhodnocuje v Měsíčních monitorovacích zprávách, které jsou dostupné na webových stránkách strukturálních fondů ČR (www.strukturalni-fondy.cz). V monitorovacích zprávách jsou zahrnuty všechny programy cíle Konvergence, které budou předmětem zájmu, dále pak programy cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost a z programů cíle Evropská územní spolupráce pouze jen OP Přeshraniční spolupráce ČR-Polsko, protože za tento jediný program zodpovídá česká strana.

5.3.1 Realizace RP v programovém období 2007–2013 k prosinci 2011

Tato kapitola plně vychází z popisu průběhu čerpání strukturálních fondů, které je uvedeno v dokumentu MMR (2011, s. 8-16), Měsíční monitorovací zpráva (MMZ) o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 – 2013.

Z monitorovací zprávy za měsíc prosinec 2011 vyplývá, že zhruba v polovině programového období je čerpání prostředků ze SF a FS u jednotlivých OP v České republice velmi rozdílné, jak lze dokumentovat na následujících grafech.

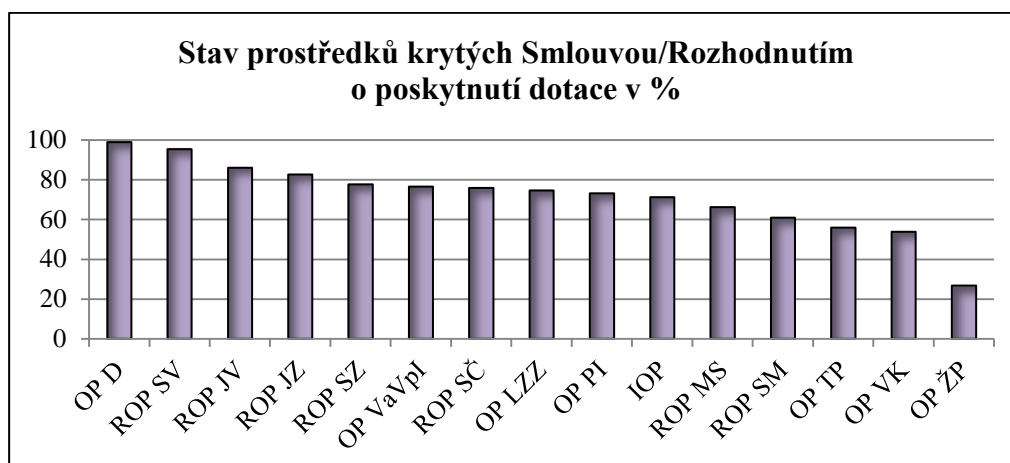
Graf č. 2: Souhrnný stav čerpání finančních prostředků v mld. Kč k 7.12.2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě MZZ, 2011.

Od počátku programového období k 7. prosinci 2011 bylo v rámci regionální politiky EU realizované na území ČR podáno 70 154 žádostí o podporu v celkové hodnotě 1 126,2 mld. Kč. To představuje 144,6 % celkové alokace NSRR na programové období 2007–2013. Řídící orgány a zprostředkující subjekty OP k výše zmíněnému datu vydaly 32 488 Rozhodnutí / Smluv o poskytnutí dotace v celkové výši 541,5 mld. Kč, což činí 69,5 % celkové alokace. Proplacené prostředky na účty příjemců dosahují 284,7 mld. Kč, tedy 36,5 % celkové alokace NSRR. Certifikované výdaje předložené Evropské komisi činí 130,5 mld. Kč, což je 16,7 % celkové alokace NSRR na toto období. Uvedený objem finančních prostředků zahrnuje výdaje na projekty jak z fondů EU (85 %), tak také z národních veřejných zdrojů (15 %) a to z důvodu dodržování principu doplňkovosti.

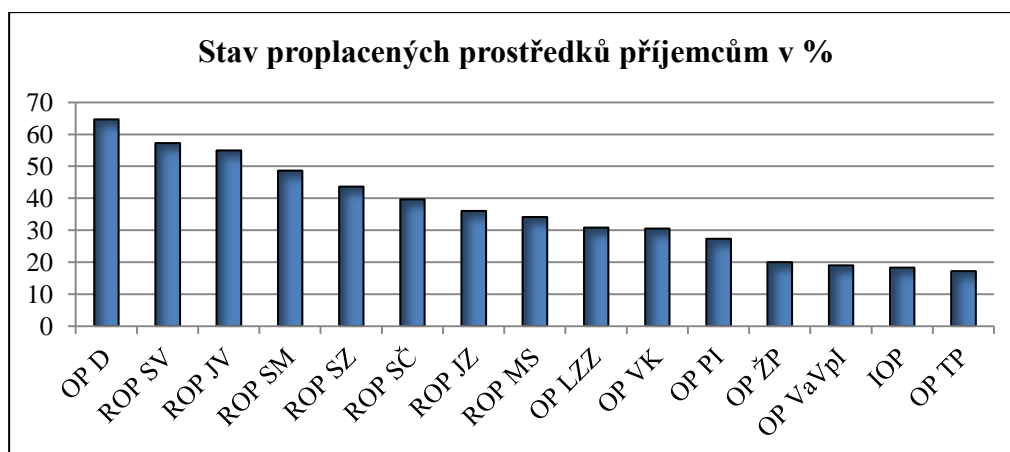
Graf č. 3: Stav prostředků krytých Rozhodnutím/Smlouvou k 7.12.2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě MZZ, 2011.

Graf č. 3 nabízí srovnání jednotlivých OP na základě finančních prostředků s Rozhodnutím / Smlouvou o poskytnutí dotace od počátku programového období ve vztahu k celkové alokaci OP. Největší problémy při výběru projektů vhodných k financování jsou patrné u OP Životní prostředí, kde byla doposud uzavřena smlouva pouze na 26,3 % přidělené alokace. Nepříznivá situace je rovněž u některých ROP (Střední Morava, Moravskoslezsko), kde podíl nasmlouvané částky dosahuje méně než 70 % alokace. Na opačné straně žebříčku stojí OP Doprava a ROP Severovýchod.

Graf č. 4: Stav proplacených prostředků příjemcům k 7.12.2011

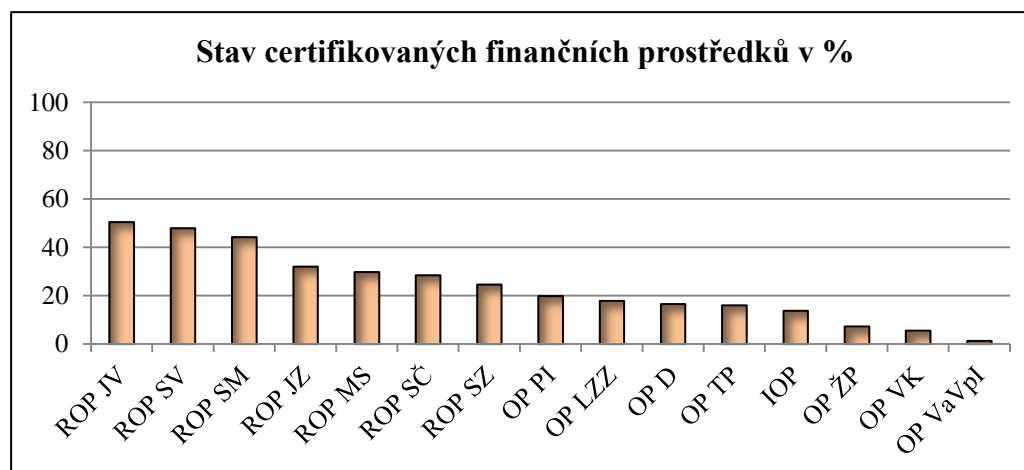

Zdroj: vlastní zpracování na základě MZZ, 2011.

K sledovanému datu byly na účty příjemců proplaceny prostředky v celkové výši 284,7 mld. Kč, tedy 36,8 % celkové alokace NSRR a současně 52,8 % prostředků krytých

Rozhodnutím / Smlouvou o poskytnutí dotace. Dle grafu č. 4 největší objem proplacených prostředků příjemcům vůči alokaci operačního programu vykazuje OP Doprava (64,7 %), ROP Severovýchod (57,2 %). Více než 50 % své alokace proplatily také ROP Jihovýchod. Naopak nejnižších hodnot tj. pod 20 % jsou zaznamenány u OP Technická pomoc (17,2 %), Integrovaného OP (18,3 %) a OP Výzkum a vývoj pro inovace (19,0 %).

Graf č. 5: Stav certifikovaných finančních prostředků k 7.12.2011

Zdroj: vlastní zpracování na základě MMZ, 2011.

Graf č. 5. zobrazuje přehled OP na základě certifikovaných finančních prostředků. Certifikované výdaje jsou považovány za prostředky vyčerpané z celkové alokace NSRR na programové období 2007–2013. K 7. prosinci 2011 byly výsledky čerpání mizivé, zejména pak u OP VaVpI, OP VK a OP ŽP.

Realizace politiky soudržnosti v této fázi programového období nebyla z pohledu porovnání alokovaných prostředků a prostředků vyčerpaných velice příznivá. Důvodem pomalého tempa čerpání mohou být dle názorů MMR (2014a, s. 107-108) zpracovaných v Dohodě o partnerství:

1. Složité nastavení implementačního systému, což čerpání negativně ovlivnilo:

- „robustním nastavením implementační struktury, která nebyla dostatečně připravena na realizaci programů,
- chybějící včasnou metodickou podporou ze strany Evropské komise i národních orgánů směrem k řídicím orgánům operačních programů,
- nedostatečnou kapacitou zkušených lidských zdrojů.“

Zahájení realizace se zpožděním u některých operačních programů (např. OP Výzkum a vývoj pro inovace) se v kombinaci s dalšími faktory, zejména vysokou nestabilitou pracovníků, kteří měli spravovat administrativu evropských fondů především v prvních třech letech období 2007–2013, v některých případech nepodařilo do současnosti zdárně napravit. V mnohých případech byla příčinou těchto aspektů politická nestabilita.

2. Řídící a kontrolní systémy: z důvodu objevení závažných (i systémových) nesrovnalostí v některých operačních programech 2007–2013, které jsou kontrolovány audity Evropské komise, nastala situace, kdy byla zpochybněna funkčnost a důvěryhodnost řídicích a kontrolních systémů v ČR, což vyvolalo nutnost stanovení Akčního plánu pro zlepšení systému řízení a kontroly v rámci strukturálních fondů v ČR. V některých programech bylo pochybení spojeno s trestněprávním jednáním osob spojených s realizací programu.

Ve vazbě na identifikované problémy s čerpáním nutno dodat, že došlo ke změně tzv. pravidla $n + 2$ na pravidlo $n + 3$ v průběhu prvních let tohoto období. Díky tomuto pravidlu získávají členské státy zpočátku období (tj. roky 2007–2010) o rok navíc při čerpání prostředků, protože zde bývají zpoždění největší (což souvisí s potřebou nastavit zcela nový systém implementace pro nové OP), což se v ČR potvrdilo (Pěchula, Kouřilová, Wokoun, 2011).

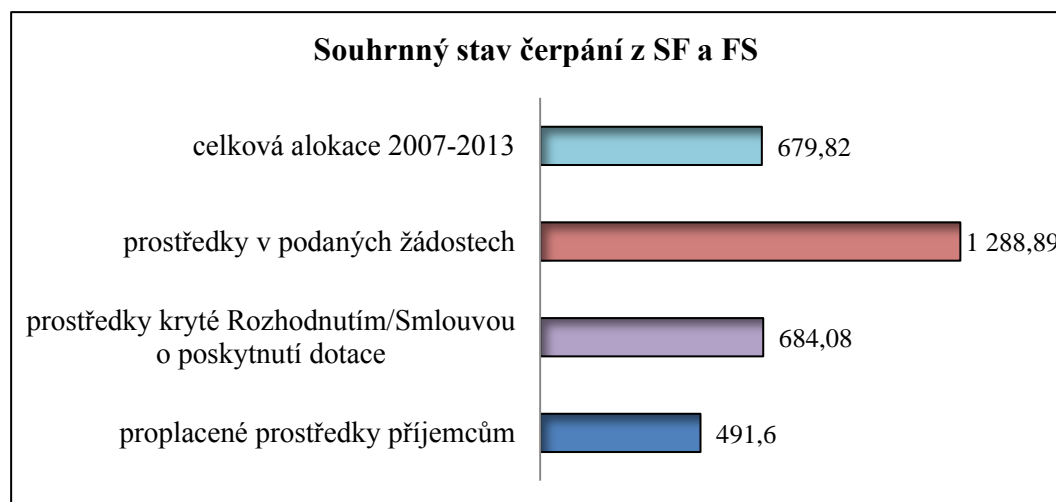
5.3.2 Realizace RP v programovém období 2007–2013 k lednu 2015

V následujícím textu jsou stručně prezentovány výsledky analýzy dosavadního průběhu čerpání podpory z fondů EU, který plně vychází z dokumentu MMR (2015) - Čtvrtletní monitorovací zpráva - a dokumentuje tak úspěšnost jednotlivých OP.

Začátkem nutno podotknout, že je ve vykazování stavu čerpání evropských finančních prostředků od ledna 2014 zásadní změna metodiky. Aktuálně se stav čerpání z fondů EU sleduje pouze za evropský podíl. Důvodem je, že některé OP přešly na konci roku 2013 na jiný způsob vykazování výdajů (zahrnutím i národních soukromých zdrojů). Nyní se proto sleduje pouze vykazování evropských zdrojů, z důvodu možného porovnávání čerpání mezi programy a zachycení tak reálného stavu čerpání. Průběh čerpání je hodnocen jednak na základě objemu prostředků krytých Rozhodnutím/Smlouvou

o poskytnutí dotace mezi řídicím orgánem a konečným příjemcem dotace, jednak na základě objemu prostředků, které již byly konečným příjemcům reálně vyplaceny, přičemž částky jsou posuzovány v kontextu celkové alokace příslušného OP. Objemy tzv. certifikovaných výdajů ze strany Evropské komise nejsou v předkládané analýze hodnoceny, a to vzhledem k nedostupnosti těchto ukazatelů z důvodu výše zmíněné změny v metodice.

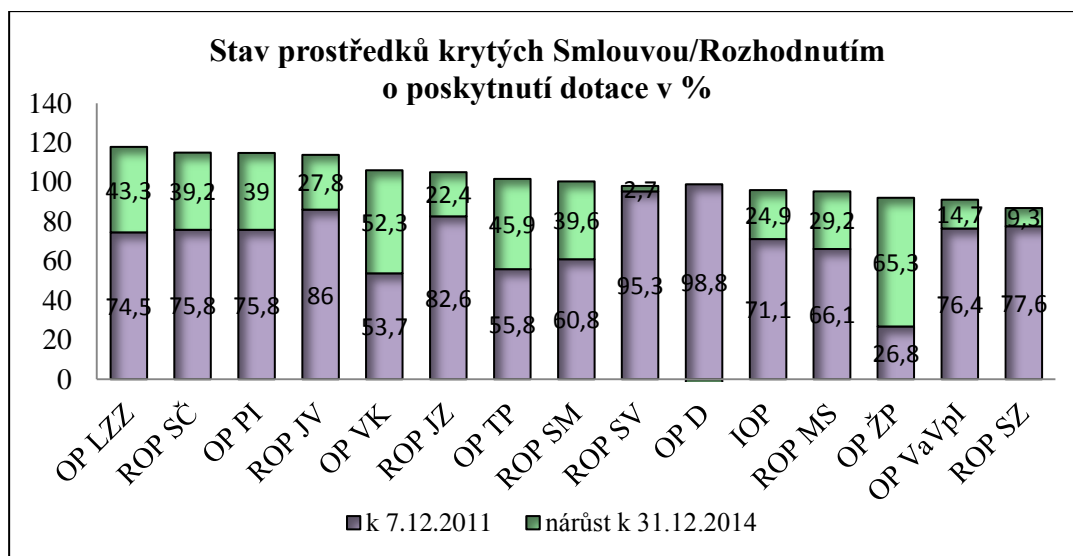
Graf č. 6: Souhrnný stav čerpání finančních prostředků v mld. Kč. k 31.12.2014

Zdroj: vlastní zpracování na základě Čtvrtletní monitorovací zprávy, 2014.

Graf č. 6 zobrazuje souhrnný stav čerpání od počátku období 2007-2013 do konce roku 2014 o celkovém objemu alokace 679,8 mld. Kč. Prostředky v podaných žádostech o celkovém objemu 1 288,3 mld. Kč zahrnující více než 111 tis. žádostí o dotaci představují 189,6 % celkové alokace. V průběhu tří let (od 7.12.2011 do 31.12.2014) žadatelé předložili celkem 40 961 žádostí o dotaci na individuální a grantové projekty v celkové hodnotě 162,1 mld. Kč, což představuje nárůst o 14,4 %. Celková výše Rozhodnutí /Smluv o poskytnutí dotace činí 684 mld. Kč, jež bylo vydáno na 58 677 Rozhodnutí/Smluv a představuje 100,6 % celkové alokace. Se srovnáním měření k 7.12.2011 došlo k navýšení objemu finančních prostředků krytých Rozhodnutím/Smlouvou o 26,6 %. Proplacené prostředky na účty příjemců činí 491,6 mld. Kč, což představuje 72,3 % celkové alokace.

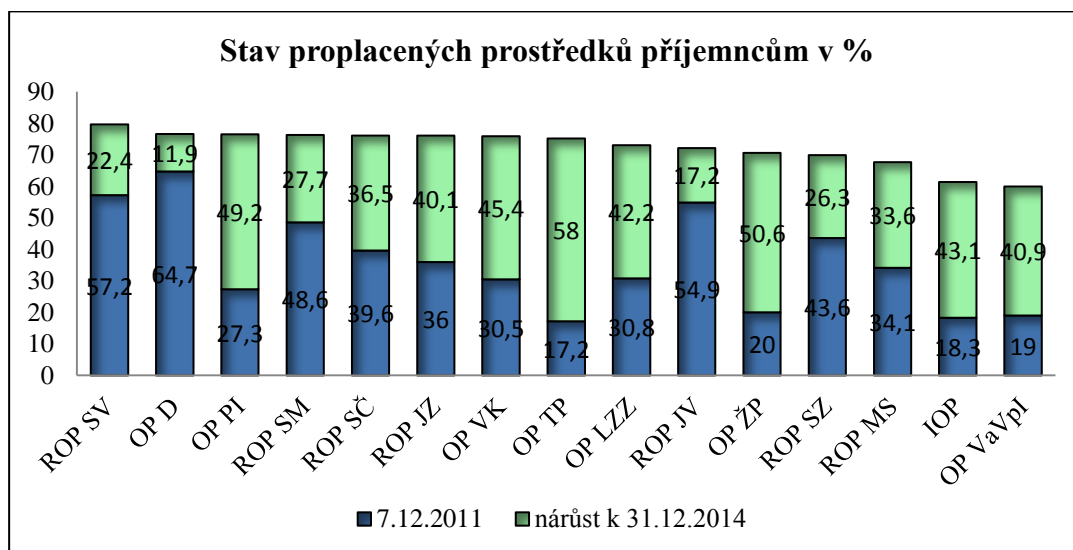
Graf č. 7: Stav prostředků krytých Rozhodnutím/Smlouvou o poskytnutí dotace k 31.12.2014

Zdroj: vlastní zpracování na základě Čtvrtletní monitorovací zprávy, 2014.

Graf č. 7 dokumentuje stav OP na základě prostředků krytých Rozhodnutím/ Smlouvou o poskytnutí dotace a náběh jejich částky od období analyzovaného v předchozí podkapitole. Největší nárůst je spatřován u OP Životní prostředí, i přesto se s rovnáním s ostatními OP nedosahuje nejlepších výsledků. Naopak OP VK zaznamenávající druhý největší nárůst si polepšil i v celkovém výsledku mezi všemi OP v této fázi čerpání.

Graf č. 8: Stav proplacených prostředků příjemcům k 31.12.2014

Zdroj: vlastní zpracování na základě Čtvrtletní monitorovací zprávy, 2014.

Dle grafu č. 8 byla největší úspěšnost čerpání zaznamenána u ROP Severovýchod a OP Doprava, kde proplacené prostředky příjemcům tvoří téměř 80 %. Úspěšně se dá hodnotit i OP Podnikání a inovace, nejen v celkovém výsledku, ale především kvůli velkému nárůstu proplacených prostředků (49,2 %) od období 2011. Největší problémy jsou patrné u OP Věda a výzkum pro inovace, kde bylo doposud proplaceno pouze na cca 60 % přidělené alokace. Nepříznivá situace je rovněž u některých ROP (Severozápad, Moravskoslezsko), kde podíl proplacené částky dosahuje méně než 70 % alokace.

5.4 Shrnutí

Při pohledu na aktuální situaci čerpání finančních prostředků dle postupných fází projektového cyklu jsou patrné mnohdy znatelné rozdíly mezi jednotlivými OP. Rizikovými OP jsou z pohledu nevyčerpání alokace spatřovány OP Věda a výzkum pro inovace, Integrovaný operační program a z regionálních OP ROP Moravskoslezsko a Severozápad. Obecně lze říci, že rozdíly v průběhu čerpání prostředků souvisí s odlišným zaměřením jednotlivých OP, ale taktéž s odlišností v organizaci vyhlášení výzev ze strany řídicích orgánů. Proplacené prostředky na účty příjemců nyní činí 491,6 mld. korun, což představuje 72,3 % celkové alokace. Z hlediska příjemců dotací, a tím de facto i z pohledu přínosů realizace regionální politiky EU pro domácí hospodářství, jsou tyto ukazatele klíčovými hodnotami, protože poukazují na množství prostředků, které už bylo v hospodářství vynaloženo. Rok 2015 je posledním rokem, kdy je možné čerpat finance z evropských fondů. Zbývá vyčerpat téměř 30 % z celkové alokace (677 mld. Kč) vyčleněné pro náš stát na období 2007–2013. Dle MMR (2014b) jsou v souvislosti s krizovými plány pro rok 2015 přijata také opatření, která je možné využít v rámci ukončování OP. Realizace těchto opatření by snížila výši prostředků, které se České republice pravděpodobně nepodaří vyčerpat, odhady MMR předpovídají částku 40 mld. Kč. Záleží také na snaze a úsilí MMR, řídicích orgánů a příjemců, kteří v žádném případě nesmí polevit ve svém úsilí, aby mohlo být maximálně využito zbývajících financí k podpoře rozvoje ČR.

6 Analogie operačních programů v současném programovém období 2014–2020

Z pohledu principu programování bylo stěžejním dokumentem pro období 2014–2020, které se nachází na svém začátku, zpracování tzv. Dohody o partnerství. Její schválení Evropskou komisí dne 26. srpna 2014 ukončilo téměř tříletý proces vyjednávání o tomto dokumentu (MMR, nedat.i).

Dohoda o partnerství je základní zastřešující dokument pro čerpání finančních zdrojů z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). Pro toto programové období byla pro ČR vyčleněna částka 23,83 miliard EUR (652 mld. Kč), což je částka téměř o 2,5 miliard EUR vyšší, než byla původně plánována (srov. Záluský, 2014). Obsahem této dohody je analýza současné socioekonomické situace České republiky, zdejších disparit, rozvojových potřeb a potenciálu na základě evropských, národních i regionálních strategických dokumentů. Tato analýza je klíčová pro směřování podpory z ESI fondů. Nedílným obsahem dokumentu je také příloha k naplňování předběžných podmínek, což je soubor opatření, která musí být splněna proto, aby ČR byla oprávněna začít čerpat finance z ESI fondů. Dohoda o partnerství je hierarchicky nadřazena jednotlivým programovým dokumentům vzhledem ke svému charakteru zastřešujícího strategického dokumentu pro programové období 2014–2020, a proto je určující a svým obsahem závazná i pro jednotlivé programové dokumenty. Tyto programy z ní svým zaměřením a obsahem vycházejí a přispějí k jejímu naplňování. Jsou v nich popsány i záležitosti spojené s budoucím fungováním jednotlivých programů a je určeno i rozdělení přidělených finančních prostředků mezi podporované oblasti (MMR, nedat.i).

Pro období 2014–2020 byly stanoveny dva základní cíle: 1. - Investice pro růst a zaměstnanost, 2. - Evropská územní spolupráce. Tyto cíle budou financovány ze tří totožných fondů figurujících v minulém období: Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond, Fond soudržnosti. Další finance poplynou na realizaci programů (Program rozvoje venkova, OP Rybářství), které jsou ovšem podporovány z jiných fondů, kterými jsou Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova a Evropský námořní a rybářský fond (MMR, 2014a).

Cíle a operační programy byly naším státem formulovány, jak uvádí Hahm (2014), na základě pěti základních rozvojových cílů, kterých se v návaznosti na strategii Evropa 2020 bude snažit RP Evropské unie a její členské státy v tomto období dosáhnout:

- „1. *Zaměstnanost,*
2. *Výzkum, vývoj, inovace,*
3. *Změna klimatu a energetika,*
4. *Vzdělání,*
5. *Zmírnění chudoby a sociální vyloučení.*“

V případě porovnání cíle Investice pro růst a zaměstnanost s cílem Konvergence předchozího období najdeme mnoho společných znaků, což je důvodem, že nadále bude text zaměřen pouze na cíl Investice pro růst a zaměstnanost a jeho relevantní programy.

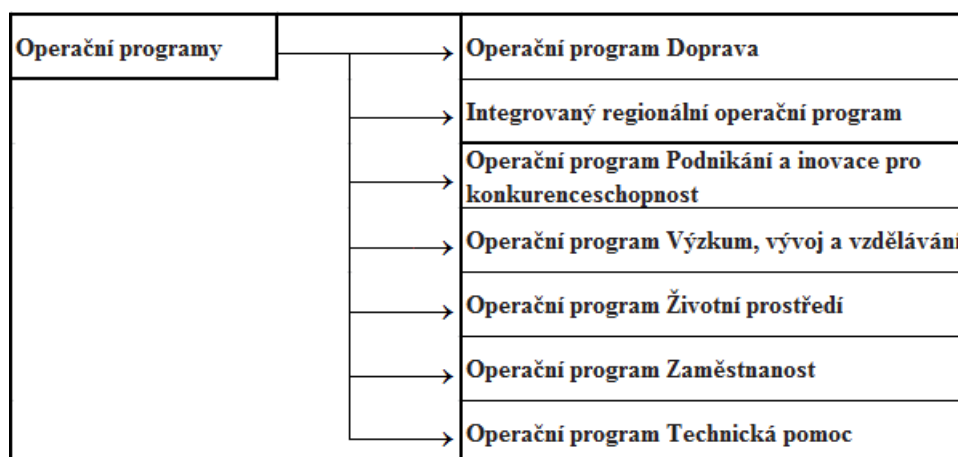
6.1 Cíl Investice pro růst a zaměstnanost

Naplněním tohoto cíle bude dosahováno pomocí operačních programů, které byly vymezeny usnesením vlády ČR č. 867 ze dne 28. listopadu 2012. Toto období je pro realizaci kohezní politiky z pohledu OP charakteristické tím, že došlo k redukci jejich počtu. Většina operačních programů spadá pod tento cíl, který zahrnuje celkem osm OP. Názvy a zaměření těchto programů byly vytvářeny na základě zkušeností minulých programových období a současně v souladu s potřebami ČR, taktéž i se strategickým plánem Evropa 2020. Některé názvy programů zůstaly totožné, ale změnil se výrazně finanční částka na ně vyčleněné a sféra jejich působnosti (MMR, nedat.j).

Celkem bude na OP cíle Investice pro růst a zaměstnanost vyčleněno 19,32 miliardy EUR, což představuje 88 % z celé částky. Pro srovnání s minulým obdobím 2007-2013 činila tato částka 21,89 miliardy EUR (viz kapitola 3.). Prostředky pro většinu programů z tohoto cíle budou rozděleny mezi tři fondy-EFRR, ESF a FS (MMR, nedat.j).

Pro návaznost na programy cíle Konvergence pro období 2007–2013 budou v této podkapitole analyzovány pouze jim analogicky odpovídající programy cíle Investice pro růst a zaměstnanost. Jedná se o následujících sedm programů, jejichž výčet zobrazuje obrázek č. 5, řazených podle alokace z fondů. Rozebírán tedy nebude pouze OP Praha - pól růstu.

Obrázek č. 5: Operační programy cíle Investice pro růst a zaměstnanost

Zdroj: vlastní zpracování.

OP Doprava

Obsah: Největší zaměření bude směřovat na oblast dopravní infrastruktury, především na silniční, železniční dopravu, jejíž kvalitní vybudování souvisí se zvyšování konkurenceschopnosti celého státu i regionů. Záměrem bude především posílení dopravních staveb pro infrastrukturu České republiky.

Změna: V období 2014–2020 se očekává větší zaměření na řízení dopravních problémů ve městech, snižování negativních vlivů dopravy na ŽP aj.

Finance: Finanční prostředky pro tento OP představují částku v celkové výši 4,7 mld. EUR, plynoucí z Evropského fondu regionální rozvoje a z Fondu Soudržnosti. Přičemž hlavní část této sumy půjde z FS (4, 06 EUR), ERDF pak zajistí částku 627 milionů EUR (MMR, 2014a).

Integrovaný regionální operační program (IROP)

Obsah: Tento centrální program v návaznosti na 7 ROP a částečně na IOP z programovacího období 2007-2013 byl založen pro podporu vyváženého rozvoje území, zkvalitnění infrastruktury, zlepšení veřejných služeb a veřejné správy a zajištění udržitelného rozvoje v obcích, městech a regionech. Jedním z hlavních cílů IROP je snižování regionálních disparit, a to především v oblasti sociálně-ekonomické. Z tohoto důvodu bude zaměření IROP směřovat především na rozvoj infrastruktury měst, či na podporu zdravotních a sociální péče se snahou propojit tyto oblasti a využívat nové metody péče (MMR, 2014a).

Změna: V novém období bude tento operační program podporovat a financovat také ty aktivity, které byly v období 2007–2013 zahrnuty v sedmi regionálních operačních programech, čímž došlo k rozsahu sféry působnosti tohoto OP.

Finance: Financování tohoto programu bude zajišťovat pouze jediný strukturální fond, a to ERDF, přičemž částka vyhrazená na jeho podporu představuje sumu 4,6 mld. EUR. (MMR, nedat.j).

OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost

Obsah: Základním cílem pro tento operační program se stejně jako v období předchozím stala podpora malého a středního podnikání a podpora podniku v internacionalizaci a komercializaci pro zvýšení ekonomické konkurenceschopnosti ČR. Pozornost bude také zaměřena na inovace v podnikatelské sféře, energetické úspory a rozvoj informačních a telekomunikačních technologií.

Změna: Větší důraz bude kladen na přechod od projektů zaměřených na budování infrastruktury k projektům, které jsou zaměřeny na efektivitu využívání zdrojů a působí na zvýšení účelnosti (MMR, nedat.k).

Finance: Pro tento OP je z ERDF vyčleněno 4,33 miliard EUR (MMR, nedat.j).

OP Výzkum, vývoj a vzdělávání

Obsah: Cílem toho OP je podpora rozvoje lidských zdrojů pro znalosti z oblasti ekonomie, kvalitního výzkumu a v celku usiluje o inovace a zkvalitnění celého vzdělávacího systému ČR. Program podporuje především všechny druhy vzdělání.

Změna: Větší pozornost bude oproti minulému období kladena na podporu oblasti vzdělání, konkrétně vysokých škol.

Finance: Financování tohoto OP zajišťují dva fondy, EFRR (1,547 mld. Kč) a ESF (1,231 mld. Kč), a je na něj vyčleněno celkem 2, 77 mld. EUR (MMR, 2014).

OP Životní prostředí

Obsah: Tento OP se zaměřuje především na ochranu životního prostředí ČR, a s tím související kvalitu pro život obyvatel. Přispět by měl k zlepšení kvalit vody a ovzduší, k lepšímu nakládání s odpady nebo k energetickým úsporám.

Změna: Větší pozornost bude věnována především projektům z oblasti dopravní infrastruktury, aby byly budovány v souladu s ekologickými pravidly (MMR, 2014).

Finance: Podpora na OP Životní prostředí je vyčíslena na 2,64 mld. EUR, na níž se podílí fondy ERDF (574 mil. Kč) a FS (2,19 mld. Kč) (MMR, nedat.j).

OP Zaměstnanost

Obsah: Cílem OP je zlepšení lidského kapitálu, přičemž hlavní pozornost je zaměřena na podporu zaměstnanosti, sociálních skupin obyvatel, rovnost příležitostí či veřejné služby (např. zdravotnické).

Změna: Oproti minulému období je spatřován rozdíl ve snaze o propojení dalšího vzdělání s potřebami na trhu práce, nebo v transformaci zdravotní a sociální péče se záměr deinstitucionalizovat ji (MMR, nedat.l).

Finance: Na podporu tohoto OP je v současném období vyčleněno z Evropského sociálního fondu celkem 2,15 mld. EUR (MMR, nedat.j).

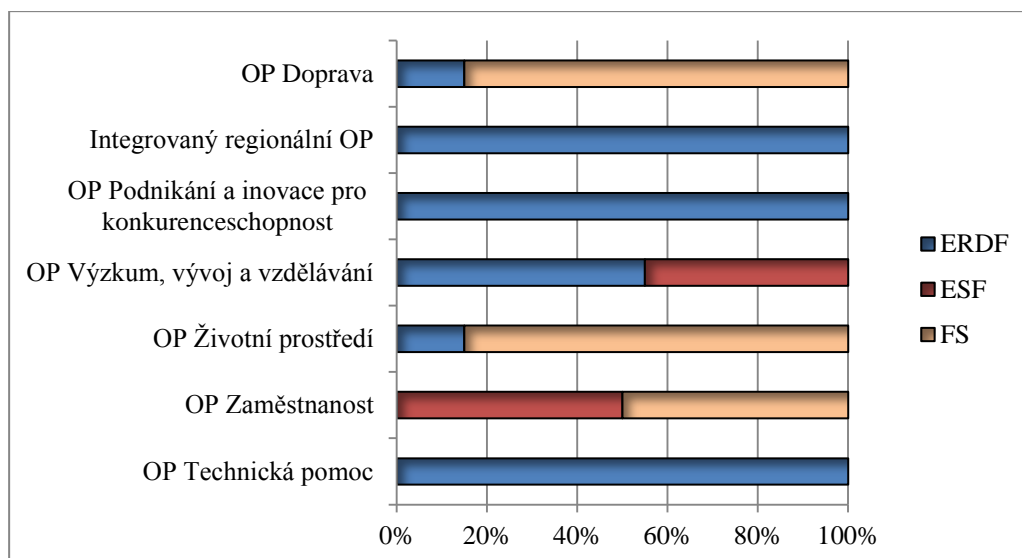
OP Technická pomoc

Obsah: Smyslem tohoto operačního programu je zaměření se na celkovou implementaci systému čerpání z fondů v programovém období 2014-2020. Konkrétně na administrativní činnosti, či na monitorování. Jeho hlavním úkolem je vytvoření podmínek pro naplňování cílů stanovených v Dohodě o partnerství, kde je cílem, aby prostředky byly využity co nejefektivněji.

Změna: Rozdíl oproti minulému období spočívá ve zjednodušení jeho struktury (MMR, nedat.m)

Finance: OP Technická pomoc bude financován z FS částkou v hodnotě 0,22 mld. EUR (MMR, nedatj).

Graf č. 9: Finanční prostředky z fondů EU pro cíl Inovace pro růst a zaměstnanost

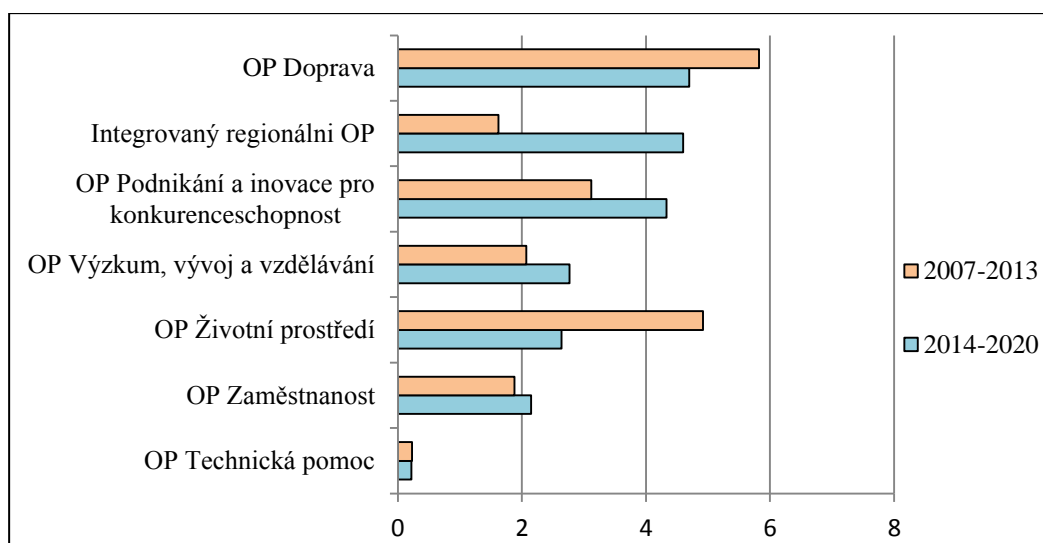

Zdroj: vlastní zpracování na základě MMR.

Graf č. 9 zobrazuje poměr finančních prostředků, které budou využívány v období 2014–2020 pro Cíl Investice pro růst a zaměstnanost. Většinu těchto prostředků zajišťuje ERDF a částka činí 11 968 689 631 EUR, což je zhruba 61 %.

Pro srovnání nového současného období s předchozím na základě téměř stejných operačních programů je nápomocen graf č. 11, pomocí kterého je ukázán rozdíl mezi finančními částkami, které byly na OP vyčleněny z evropských fondů. U některých programů byly pozměněny jejich názvy. Změny názvu se týkají konkrétně těchto OP: OP podnikání a inovace → OP podnikání a inovace pro konkurenceschopnost, OP lidské zdroje a zaměstnanost → OP zaměstnanost, OP výzkum a vývoj pro inovace → OP výzkum a vývoj vzdělávání, Integrovaný OP → Integrovaný regionální OP. Sféra jejich podpory se pozměnila také, odvíjejíc se od jejich názvu.

Graf č. 10: Porovnání alokací na programy v období 2007-2013 a 2014-2020 v mld. EUR

Zdroj: vlastní zpracování na základě MMR.

Jak vyplývá z grafu č. 10, v současném období nebudou v ČR oblast dopravy a oblast životního prostředí podporovány v takové míře jako v období minulém, což u oblasti ŽP není úplně v souladu s výše stanovenými cíli EU pro toto období. Naopak oblast podnikání bude podporována ještě více, což je v souladu s cílem 2, který si na toto období RP EU stanovila. Zvýší se také podpora plynoucí do oblasti výzkumu, vývoje a vzdělání, či zaměstnanosti, jež je také jedním cílem EU. Stejně tak více finančních prostředků poplyne do oblasti zaměstnanosti. V neposlední řadě budou finance poskytovány ve velké míře na podporu regionálního rozvoje a snižování disparit v návaznosti na cíl EU neustupovat ve snaze stále podporovat zaostalé regiony. OP v České republice by tedy měly přispívat k naplňování strategii Evropa 2020.

6.2 Shrnutí

Nové programové období, do něhož se Česká republika opět kompletně zapojí, bylo připravováno stejně jako období minulé s důrazem na to, aby věcné zaměření programů vycházelo nejen z analytických a legislativních podkladů, ale i ze strategických a koncepčních dokumentů. Také však znamená pro náš stát spoustu změn oproti období předcházejícímu. Byl zmenšen počet OP, které mají přispět k naplňování Dohody o partnerství, jež se stala novinkou v oblasti programových dokumentů a kterou měl povinnost každý stát EU zpracovat. Dle MMR (2014a) byly při nastavování Dohody

o partnerství i operačních programů využívány zkušenosti získané z realizace operačních programů období 2007–2013.

Podle Zahradníka (2011) by kohezní politika v tomto období měla ve své implementační oblasti doznat výrazného zjednodušení, nejen co do počtu OP, ale i ve výrazném zjednodušení struktury programů (princip snadnějších příprav a realizace projektů). U podporovaných projektů by také mělo dojít k preciznějšímu měření finanční návratnosti. Uplatňován je také princip koncentrace a provázanosti všech úrovní strategie, což bylo vyhodnoceno jako úzké místo implementace programů v předchozím období 2007-2013. Z tohoto pohledu se zkušenosti s implementací z minulého období dají brát za dost cenné.

7 Závěr

Předkládaná bakalářská práce se zabývá tématem „Regionální politika EU a naplňování principu programování v ČR“. V současnosti představuje regionální politika EU způsob, jímž se snaží Evropská unie vyrovnat regionální disparity členských zemí, tedy možnost, jak docílit relativní soudržnosti. Se vstupem České republiky do EU přišly i možnosti podpory a financování naší země z fondů EU, pomocí nichž je snaha právě soudržnosti a vyváženého rozvoje v rámci Unie dosáhnout, a které ČR využívala ve dvou po sobě následujících obdobích 2004–2006 a 2007–2013, a stejně tak je bude využívat i v novém období 2014–2020.

V úvodu práce jsem si stanovila popsat regionální politiku z obecného hlediska i na úrovni Evropské unie. Z obecného hlediska konkrétně bylo snahou definovat regionální politiku a pojmy s ní úzce související, kterými jsou regionální rozvoj a disparity. V popisu regionální politiky na evropské úrovni byl naznačen její vývoj a taktéž definovány pojmy s ní související, kterými jsou principy EU, evropské fondy. V dalších kapitolách bylo mou snahou zhodnotit regionální politiku v ČR pro programové období 2007–2013 z pohledu principu programování a zjistit její úspěšnost na základě komparace OP cíle Konvergence. Tématem poslední kapitoly je období současné (2014–2020) nastíněné také z pohledu programování pro názorné porovnání s obdobím předcházejícím.

Pro efektivní realizaci regionální politiky EU je podle mého názoru klíčem k úspěchu vhodné připravení strategických programových dokumentů, které Evropská komise vyžaduje zpracovat po členských státech. Jejich kvalitní příprava je tak základem k úspěšnému čerpání finančních prostředků z fondů EU po víceleté období.

Ohledně hodnocení RP Evropské unie v České republice a naplňování principu programování v období 2007-2013 se nedá říci, že by realizace probíhala zcela efektivně. Z důvodu usnadnění provádění bylo zpracování některých programových dokumentů nepovinné, avšak ČR potenciální možnost nevyužila a zvolila složitější strukturu programování. Z klíčových předpokladů pro vhodné nastavení podpory z evropských fondů je stanovení vhodného počtu OP, které by mělo být spíše menší, nedodrženo. V návaznosti na tento fakt ani podmínka koordinace řídicích orgánů nebyla naplněna.

Pro hladké čerpání by bylo vhodnější nerozdělovat řízení OP mezi relativně vysoký počet různých ministerstva (viz obrázek č. 3). Předpoklad včasného zahájení čerpání, jak dokazují závěry 5. kapitoly, se také nepotvrdil. Česká republika se tedy spíše dostala do jakého si stavu „přeprogramování“, který není smyslem realizace regionální politiky EU, avšak pouze vidinou možnosti, jak lze získat značné finance z EU.

Co se týče čerpání prostředků v ČR v období 2007–2013, mohu na základě studií (Goňcová a kol, 2012, s. 104) konstatovat, že dosud z rozpočtu EU více finančních prostředků získala, nežli do něj vložila. V průběhu programového období však tyto prostředky nebyly čerpány optimálním tempem, počínaje už zmíněným zahájením čerpání se zpožděním. Avšak průběh čerpání mohl být do značné míry také ovlivněn ekonomickou krizí, která toto programové období postihla, a se kterou se Evropa potýkala od roku 2008 a musela na ní také reagovat RP Evropské unie a její členské státy.

V současnosti, kdy čerpání pokročilo do závěrečné fáze, je uzavřena Smlouva/Rozhodnutí o poskytnutí dotace na více než 100% celkové alokace programového období 2007–2013. Tento ukazatel však dosahuje odlišných hodnot u jednotlivých operačních programů. Některé OP (např. OP Podnikání, či ROP Střední Čechy) přidělenou alokaci už překročily. Na druhou stranu tempo uzavírání smluv není odpovídající u OP Životní prostředí, a to už od začátku období. Avšak současné proplacené prostředky z fondů tvoří 72,3 % a zbylé finance v řádu desítek miliard Kč se nestihnou vyčerpat celé. Prezentovanými výsledky alokovaných a vyčerpaných finančních prostředků na OP cíle Konvergence lze říci, že využívání finančních prostředků k plnění stanovených cílů OP, nebude 100% úspěšné a s tím související princip programování nelze pokládat za naplněný.

I přes započetí nového programového období je z celkové alokace pro ČR na období 2007–2013 stále možné čerpat podporu v řádech desítek miliard Kč. Otázkou však zůstává, jestli jsou správně tyto prostředky využívány a díky OP jsou tak dosahovány výsledky, které jsou přínosné nejen pro samotné příjemce (realizátory projektů), ale i pro obyvatelstvo a Českou republiku jako celek. Přestože finální hodnocení nastavení a realizace programového období 2007–2013 bude možné až s větším odstupem času,

předpokládám, že prezentované závěry by neměly být významnějším způsobem ovlivněny.

Příprava na nové období 2014-2020 probíhala v jistých aspektech analogicky na období minulé, především ve snaze neustupovat v podporování zaostalých regionů. Počet operačních programů byl snížen, a tedy byrokracie s nimi spojená by taktéž měla být nižší. Lze tedy říci, že nejčastěji uváděné bariéry v plynulém a efektivním čerpání pomoci z evropských fondů byly pro toto období převážně eliminovány. Jenom tak může být získán pro Českou republiku maximální možný objem finanční alokace v tomto programovém období, pro které možnost čerpat prostředky bohužel ještě nezačala. Začátek závisí na tom, kdy budou ministerstva schopná vypisovat výzvy, přičemž předpoklad včasného zahájení čerpání se vzdaluje.

Vývoj této evropské politiky během posledních 20ti let naznačuje, že postupně dochází k jednodušší a efektivnější realizaci jí samotné. To lze spatřovat na počtu programových dokumentů povinných ke zpracování pro nárok čerpání z evropských fondů. Stejně tak došlo ke snížení počtu cílů (ne však záběru regionální politiky EU), což má vliv na posílení průhlednosti a užitečnosti regionální politiky EU. Přesto však regionální politika EU po roce 2013 musí udržet svůj primární cíl, tedy snažit se snižovat disparitu v socioekonomické úrovni členských států EU. Výzvou pro ČR však zůstává udržení nastartovaného hospodářského růstu regionů bez závislosti na dotacích z EU, které se nejen v tomto období budou nadále omezovat. Regionální politika má svůj význam i bez dotací z EU a takto by na ní mělo být v rámci české společnosti nahlíženo, aby byl růst a rozvoj regionů našeho státu podporován i v budoucnu. Pozitiva k tomu přispívající lze spatřovat v tom, že i přes víceméně neefektivní používání principu programování, je tento princip v současnosti vnímán jako nedílná součást regionální politiky, což je faktickým posunem od doby začátků regionální politiky EU v České republice.

8 Použité zdroje

8.1 Literární zdroje

BACHE, Ian: *The Politics of European Union Regional Policy: Multi-Level Governance Or Flexible Gatekeeping?*. Sheffield, 1998, 172 s. ISBN 1-85075-863-8.

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ. *Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, implikace*. Vyd. 2., přeprac. a rozš. Praha: Karolinum, 2011, 342 s. ISBN 978-80-246-1974-3.

DOČKAL, Vít. *Česká politika v Evropské unii: evropský integrační proces a zájmy České republiky*. 1 vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politický ústav, 2006a, 216 s. ISBN 80-210-4076-9.

DOČKAL, Vít. *Regionální politika EU a naplňování principu partnerství: případové studie České republiky, Německa, Francie a Slovinska*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006b, 153 s. ISBN 80-210-4012-2.

GOODALL, Brain: *Dictionary of Human Geography*: London: Penguin, 1987, 509 s. ISBN 0140510958.

GOŇCOVÁ, Marta a kol. *Evropská integrace*: 1. vyd. Brno, 2012, 201 s. ISBN 978-80-210-6059-3.

MAREK, Dan a Tomáš KANTOR. *Příprava a řízení projektů strukturálních fondů Evropské unie*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Brno: Společnost pro odbornou literaturu – Barrister & Principal, 2009, 215 s. ISBN 978-80-87029-56-5.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

WOKOUN, René. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2003, 326 s. ISBN 80-245-0517-7.

WOKOUN, René. *Strukturální fondy a obce I*. Praha: ASPI, a.s., 2006, 146 s. ISBN 80-7357-138-2.

WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008, 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

ZÁLUSKÝ, Jan. *ŽÁDOSTI O EVROPSKÉ DOSTACE BUDOU SPOJENY S MENŠÍ BYROKRACIÍ*. Hospodářské Noviny, speciální příloha Evropské fondy a dotace, 2014, č. 108, s. 2. ISSN 0862-9587.

8.2 Internetové zdroje

HAHM, Johannes. Panorama. *Cohesion policy 2014-2020[online]*. Lucembursko, 2014[cit. 09.05.2015], 48 s. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/panorama/pdf/mag48/mag48_en.pdf

EVROPSKÁ KOMISE: *Strategické pokyny k společenství k soudržnosti 2007-2013[online]*. 2014 [cit. 11.04.2015]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_cs.htm

HOVORKA, Petr a Jan KŮS: Čerpání prostředků z fondů EU[online]. Praha, 2014 [cit. 26.04.2015]. Dostupné z: www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_2014-06_Cerpani-prostredku-z-fondu-EU-za-programove-obdobi-2007-2013.pdf

KUTSCHERAUER, Alois a kol. *Výzkum pro potřeby státní správy. Programování, subsidiarita a partnerství v regionálním rozvoji České republiky[online]*. Ostrava, 2006 [cit. 07.04.2015]. Dostupné z: www.dhv.cz/download.asp?id=145

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ: *Strategie regionálního rozvoje České republiky[online]*. Praha, 2006a[cit. 11.03.2015]. Dostupné z:

<http://www.mmr.cz/cs/Podpora-regionu-a-cestovni-ruch/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Návrh Národního rozvojového plánu České republiky 2007-2013[online]*. Praha, leden 2006b[cit. 06.04.2015]. Dostupné z:

http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/e2851ddf-d85f-4c35-809a-19545a7cac45/1141122325-materi-l-nrp-iii-nrp-upraveny-str_e2851ddf-d85f-4c35-809a-19545a7cac45

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Národní rozvojový plán České republiky 2007-2013[online]*. Praha, 2009[cit. 04.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Dokumenty/Strategicke-dokumenty/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007-2013>

<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Dokumenty/Strategicke-dokumenty/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007-2013>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání SF, FS a národních zdrojů v programovém období 2007-2013*[online]. Praha, listopad 2011[cit. 11.04.2015]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/a44cf3dd-b01b-443c-8255-1d9c6f573596/MMZ_2011_11_a44cf3dd-b01b-443c-8255-1d9c6f573596.pdf?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Dohoda o partnerství pro programové období 2014–2020*[online]. Česká republika. Praha, srpen 2014a[cit. 19.04.2015]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/6231de90-b818-4bf7-9d07-232e41da9567/Dohoda-o-partnerstvi_schvalena-EK-26-8-2014.pdf?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ – NÁRODNÍ KOORDINAČNÍ ORGÁN. *Čtvrtletní monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, Fondu soudržnosti v programovém období 2007-2013*[online]. Praha, leden 2014b [cit. 26.04.2015]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/d92e08b1-4e8b-4f35-b7f5-5adf83a06cf8/04_CMZ_2014_IVQ_elektronicka.pdf?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ: *Oko Noku*[online]: Praha, 2015 [cit. 10.05.2015]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/e0843d69-d4e7-4288-b332-c947f14a6a8b/c-1_2015_v18_FIN_zmenseny-nahled-na-web.pdf?ext=.pdf

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Programové období 2007-2013*[online]. Praha, nedat.a [cit. 06.04.2015] Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Informace o fondech*[online]. Praha, nedat.b [cit. 11.03.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Informace-o-fondech-EU>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Národní strategický referenční rámec*[online]. Praha, nedat.c [cit. 06.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Narodni-strategicky-referencni-ramec>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ: *Operační programy 2007-2013*[online]. Praha, nedat.d [cit. 06.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program doprava[online]*. Praha, nedat.e [cit. 19.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Doprava>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost[online]*. Praha, nedat.f [cit. 19.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program výzkum a vývoj pro inovace[online]*. Praha, nedat.g [cit. 19.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vyzkum-a-vyvoj-pro-inovace>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program vzdělání pro konkurenceschopnost[online]*. Praha, nedat.h [cit. 19.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programove-obdobi-2007-2013/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Vzdelavani-pro-konkurenceschopnost>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020[online]*. Praha, nedat.i [cit. 18.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Dohoda-o-partnerstvi>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Programy pro programové období 2014-2020[online]*. Praha, nedat.j [cit. 18.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program podnikání a inovace pro konkurenceschopnost[online]*. Praha, nedat.k [cit. 18.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost>

MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Operační program nezaměstnanost[online]*. Praha, nedat.l [cit. 18.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Zamestnanost>

MINISTRESTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ: *Operační program technická pomoc*[online]. Praha, nedat.m [cit. 18.04.2015]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/OP-Technicka-pomoc>

NEJEDLOVÁ, Dagmar. *Regionální politika EU a její priority*. Brno, 2009[online]. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra veřejné ekonomie. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/137480/esf_m/

NOVÁK, Ondřej a Vítězslava FRÍČOVÁ. *Regionální politika*[online]. c 2005-2015.[cit. 17.03.2015]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/8948/sekce/regionalni-politika/>.

PĚCHULA Martin; J. KOUŘILOVÁ a R.WOKOUN. *Regionální politika v EU a v ČR*[online]. Praha, 2011[cit. 06.04.2015]. Dostupné z: http://kreg.vse.cz/wp-content/uploads/2011/04/RP_Regionalni-politika-EU-a-v-CR.pdf

RADA EVROPSKÉ UNIE: *Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti*. In: Úřední Věstník Evropské unie. Dostupný z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/cf3e15a7-953c-4b8f-9ce3-d64e3bfdefbf/obecne>

SKOKAN, Karel. *Disparity a regionální rozvoj v zemích střední Evropy*[online]. Šilheřovice, 2008[cit. 21.03.2015]. Dostupné z: http://alkut.cz/edice_cd/cd3_regdis_2008/pdf/03%20regdis_2008.pdf

WOKOUN, René; M. PĚCHULA a J. KOUŘILOVÁ. *Obecná regionální politika*[online]. Praha, 2011[cit. 19.04.2015]. Dostupné z: http://kreg.vse.cz/wp-content/uploads/2011/04/RP_regpol-obecna-ucebnice.pdf.

ZAHRADNÍK, Petr. *Rozvojové priority regionů České republiky a analýza potenciálu jejich absorpční schopnosti v rámci Kohezní politiky EU po roce 2013* [online]. 2011 [cit. 09.05.2015]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/ekonomicka-rada/aktualne/nervod-roku-2014-by-mela-mit-ceska-republika-mene-operacnich-programu-86275/>

9 Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

EHS – Evropské hospodářské společenství

ERDF – Evropský fond pro regionální rozvoj

ESF – Evropský sociální fond

ESIF – Evropské strukturální a investiční fondy

EU – Evropská unie

EUR – Euro

FS – Fond soudržnosti

IOP – Integrovaný operační program

IROP – Integrovaný regionální operační program

JEA – Jednotný evropský akt

Kč – Koruna česká

MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj

MMZ – Měsíční monitorovací zpráva

NRP – Národní rozvojový plán

NSRR – Národní strategický referenční rámec

OP – operační program

OP D – Operační program Doprava

OP LZZ – Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost

OP PI – Operační program Podnikání a inovace

OP VK – Operační program Vzdělání pro konkurenceschopnost

OP VaVpI – Operační program Výzkum a vývoj pro inovace

OP TP – Operační program Technická podpora

OP ŽP – Operační program Životní prostředí

ROP – regionální operační programy

RP – regionální politika

SF – strukturální fondy

SOZS – Strategické obecné zásady Společenství

TOP – tematické operační programy

10 Seznam grafů, obrázků a tabulek

Seznam grafů

Graf č. 1: Alokace na OP cíle Konvergence

Graf č. 2: Souhrnný stav čerpání finančních prostředků v mld. Kč k 7.12.2011

Graf č. 3: Stav prostředků krytých Rozhodnutím/Smlouvou k 7.12.2011

Graf č. 4: Stav proplacených prostředků k 7.12.2011

Graf č. 5: : Stav certifikovaných finančních prostředků k 7.12.2011

Graf č. 6: Souhrnný stav čerpání finančních prostředků v mld. Kč. k 31.12.2014

Graf č. 7: Stav prostředků krytých Rozhodnutím/Smlouvou o poskytnutí
dotace k 31.12.2014

Graf č. 8: Stav proplacených prostředků příjemcům k 31.12.2014

Graf č. 9: Finanční prostředky z fondů EU pro cíl Inovace pro růst a zaměstnanost

Graf č. 10: Porovnání alokací na programy v období 2007-2013 a 2014-2020 v mld. EUR

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vývoj evropského integračního procesu

Obrázek č. 2: Návrh rozložení programů podpory ČR v letech 2007-2013

Obrázek č. 3: Tematické operační programy v období 2007-2013

Obrázek č. 4: Regionální operační programy v období 2007-2013

Obrázek č. 5: Operační programy cíle Investice pro růst a zaměstnanost

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Rozdělení prostředků EU mezi cíle regionální politiky v období 2007-2013

Tabulka č. 2: Alokace v rámci cíle Konvergence